Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

№ 130 (20. 098) • 1988 йил 5 июнь • якшанба • Баҳоси 3 тийин.

ПОЙТАХТ КОММУНИСТЛАРИНИНГ НАКАЗИ:

ҚАЙТА ҚУРИШ ҚАТЪИЯТ БИЛАН ЎТКАЗИЛСИН!

КПСС МОСКВА ШАҲАР КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

Партиямиз, бутун жамиятимиз турмушида жуда катта роль ўйнаши лозим бўлган воқеа — КПССнинг XIX Бутуниттифоқ конференцияси очиладиган кунгача уч ҳафтадан сал кўпроқ вақт қолди. Мамлакатда шу воқеага тайёргарлик кўришнинг муҳим босқичи тугалланди — конференцияда совет коммунистларининг 20 миллионли отрядидан вакил бўлиб қатнашадиган делегатлар сайланди.

Халқ орасида 1985 йилнинг баҳоридан буён турмушимизнинг барча соҳаларида рўй бераётган революцион ўзгартишларнинг ташаббускорлари деб ҳақли равишда аталаётган кишиларга шу отряднинг фикрини изҳор этиш шарафи ва ҳуқуқи берилди. Қайта қуришни қатъият билан олға силжитиш учун, унинг конкрет натижаларини ҳар бир совет кишиси тезроқ ҳис қилиши учун ташаббускор, тиниб-тинчимас, янгича фикрловчи ва ҳаракат қилувчи кишилар керак.

Партия конференцияга халқнинг тўла мададига таяниб, аниқ ва амалий янгиланиш концепциясини дастур қилиб олиб, тайёргарлик кўрмоқда. Коммунистлар ва партиясизлар КПСС Марказий Комитетининг конференцияга Тезисларини қайта қуриш тақдири учун шахсий дахлдорлик ва масъулият туйғуси билан, зўр манфаатдорлик билан муҳокама қилмоқдалар.

Москва шаҳар партия комитетининг 3 июнда бўлиб ўтган пленумида КПССнинг XIX Бутуниттифоқ конференциясига делегатлар сайланди. Пленум ишида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев қатнашди.

Пленумга Москва коммунистлари ишонч мандатини топширишни тавсия этган кишилар таклиф қилиндилар. Иш муҳитининг ўзи одатдан ташқари: ғоят ошкора, демократик, амалий руҳда бўлди. Номзодларга савол бериш, мунозарада қатнашиш учун залнинг турли жойларига микрофонлар ўрнатиб қўйилган эди. Фойеда яширин овоз бериладиган кабиналар жиҳозланган.

Пленумни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари Л. Н. Зайков очди.

Бугун, деди у, биз партия ташкилотлари, пойтахт район партия комитетлари конференция делегатларини кўрсатиш юзасидан ўтказган катта ташкилотчилик ва сиёсий ишни туғаллаяпмиз. Партия, бутун мамлакат конференцияга тайёргарлик кўрар экан, Марказий Комитет Тезисларини фаол муҳокама қилмоқда.

Зўр сиёсий, ғоявий ва маънавий аҳамиятга молик бўлган бу ҳужжат бўлажак конференциянинг платформаси ва қайта қуриш истиқболлари хусусидаги коллектив фикридан иборатдир. Унда КПСС XXVII съезди қарорлари бажарилишининг дастлабки якунларига чуқур ва реалистик баҳо берилган. Туб иқтисодий ислоҳотнинг ижобий натижалари, муаммолари ва қийинчиликлари таҳлил этилган. Марказий Комитетнинг Тезислари ички партиявий демократияни янада ривожлантиришга, жамиятимиз турмушининг барча соҳаларини янгилашга, жаҳон майдонида янги сиёсий тафаккур принципларини қарор топтиришга нисбатан принципиал ёндашувларни илгари суради.

Ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисидаги Шартнома ратификация қилинганлиги ташқи сиёсатдаги қайта қуришнинг аниқ-равшан натижаси бўлди, ядровий қуролсизланиш ишидаги чинакам революцион ёриб ўтиш бўлди.

Олий даражадаги Совет — Америка музокаралари муваффақиятли тугалланди, мустаҳкам тинчликка эришиш йўлида яна бир қадам қўйилди.

Партиянинг ички ва ташқи сиёсатидаги новаторлик ўзгартишлари муқаррар тус олмоқда. Халқ буни тўла-тўкис қўллаб-қувватлади. Бутун жамият ҳаракатга келди.

Марказий Комитетнинг Тезислари қайта қуришнинг жуда кўп масалаларини рўй-рост ва амалий муҳокама қилишга янги туртки берди.

Сўнгра Л. Н. Зайков Москвада делегатликка номзодлар кўрсатиш қандай ўтганини батафсил гапириб берди.

Бу мураккаб босқич бўлди. Аслида партия комитетлари сиёсий етуклик, демократия ва ошкоралик шароитида ҳаракат қила билиш имтиҳонидан ўтдилар. Номзодларни муҳокама қилиш ва кўрсатиш бошланғич партия ташкилотларининг, меҳнат коллективларининг фикрига таянди. Номзодларни кўрсатишда шаҳар партия комитетининг аъзолари фаол иштирок этдилар.

Муҳокаманинг турли босқичларида уч мингдан кўпроқ номзод кўриб чиқилди. Қоида тариқасида номзодларни муҳокама қилиш ва кўрсатиш очиқ партия йиғилишларида ўтказилди. Бошланғич партия ташкилотларида тўққиз юзтадан кўпроқ ва қуйи партия бўғинларида тўрт мингтадан ортиқ ана шундай йиғилиш бўлиб ўтди. Парткомларнинг кенгайтирилган мажлисларида, активларнинг группа ва район йиғилишларида ҳам коллектив фикр ишлаб чиқилди. Делегатликка номзод этиб тавсия қилинган кишиларнинг ишчанлик хислатлари ва маънавий фазилатлари, аввало уларнинг қайта қуришга шахсан қўшаётган ҳиссаси синчиклаб таҳлил этилди.

Коммунистлар ва партиясизларнинг бўлғуси конференцияга, унинг делегатлари составига астойдил қизиқиши баъзан одатдан ташқари шаклларда намоён бўлди. Номзодлар партия йиғилишларидагина эмас, матбуотда эълон қилинган мақолаларда, телевидение кўрсатувлари ва радиоэшиттиришларида, партия комитетларига юборилган кўпдан-кўп хат ва мурожаатномаларда ҳам кўрсатилди. Ҳатто кўчаларда айрим номзодларни қўллаб-қувватлаш юзасидан имзолар тўпланди.

Ҳақиқатан ҳам муносиб кишиларнинг номлари айтилди. Кўпчилик ҳолларда кенг жамоатчиликнинг фикри партия ташкилотларининг фикри билан бир жойдан чиққанлиги қувончлидир. Бу ишда «юқоридан» ҳеч қандай кўрсатма, йўл-йўриқ берилгани йўқ.

Бир қанча партия ташкилотларида муайян чигалликлар келиб чиқди. Бу гап аввало илмий, ўқув ва ижодий коллективлар кўплаб жойлашган районларга тааллуқлидир.

Масалан, Свердлов районида бешта йирик олий ўқув юрти, бир талай техникум, ҳунар-техника билим юртлари ва мактаблар бор, бу ердаги ўқув юртлари партия ташкилотлари секретарларининг кенгаши мамлакатнинг энг мўътабар олий ўқув юртларидан бири — Д. И. Менделеев номли химия-технология институтининг коллективига номзод кўрсатиш ҳуқуқини беришга қарор қилди.

Институт коммунистлари ва партиясизлари пухта муҳокамадан сўнг тўртинчи курс студенти, ёшларнинг эҳтиросли етакчиси, қурилиш отрядининг комиссари Виталина Трифоненко номзодини кўрсатдилар.

(Давоми учинчи бетда).

Суратда: учрашув пайти.

(ТАСС фотоси).

ЖАМОАТЧИЛИКНИНГ ЖАҲОН СИЁСАТИДАГИ ИШТИРОКИ

М. С. ГОРБАЧЕВнинг

халқаро жамоатчилик вакиллари билан учрашувда 1988 йил 2 июнда сўзлаган нутқлари

Гулдурос қарсаклар билан кутиб олинган М. С. Горбачев йиғилганлар билан саломлашади ва суҳбатни бошлайди.

Бу олий даражадаги Москва учрашувининг сўнгги тадбири бўлса керак. Ҳақиқатан ҳам Совет Иттифоқи билан Америка Қўшма Штатлари ўртасидаги Москва учрашуви КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг Америка Қўшма Штатлари Президенти билан ўтказган суҳбатлари ва олиб борган музокаралари программаси доирасига сиғмайди. Шундай бўлгани жуда яхши, чунки бир томондан, учрашувнинг аҳамияти таъкидланса, иккинчи томондан, американликлар билан муносабатимизда юз бераётган нарсалар фақат биз ва американликларга тааллуқли бўлиб қолмай, дунёнинг қайси йўналишдан боришини ташвишланиб кузатиб турган барча қитъалардаги ҳамма одамларга тааллуқли эканлигини кўрсатмоқда. Эҳтимол, дунё қаёққа бораётганлигини кўплар тушуниб етгандир. Айни шу нарса ҳозирги пайтда ҳамма жойда одамларни ташвишга солаётганлигининг боиси ҳам ана шундадир.

Шу кунларда аслида сизлар мазкур Москва учрашуви қатнашчилари бўлдингиз: сизлар ўзаро ҳам, совет кишилари билан ҳам, жаҳон матбуот вакиллари билан ҳам кўп марта учрашдингиз.

Бу эса сизларнинг учрашувда реал иштирок этиш муддаоингизга айни мос бўлди, деб ўйлайман. Қўшма Штатларнинг Президенти номидан гапирмайман, чунки бу унинг ўз иши. Мен ўз номимдан, совет раҳбарияти номидан гапираман. Сизлар энг шошилинч, энг зарур ишларингизни уйда қолдириб ,ўз позициянгизни баён қилиб бериш учун бу ерга, Москвага келганингиз учун сизларга миннатдорчилик билдирамиз.

Олдинроқ сизлар билан учрашган Яковлев, Шеварднадзе, Добринин ўртоқлар бўлиб ўтган суҳбатлар, сизлар билдирган фикр ва мулоҳазалар, ташвишларингиз, Совет Иттифоқи ва унинг раҳбарияти шанига айтган истакларингизни менга сўзлаб беришди.

Сизлар айтган гапларнинг ҳаммасини улар менга етказишдими ёки йўқми, буни билмайман, лекин менга етказишган ва мен эшитган гапларимга қўшиламан. Балки улар менга сизларнинг энг яхши гапларингизни айтишгандир, балки сизларнинг танқидий мулоҳазаларингиз ҳам бордир. Очиқ қолган жойларни тўлдириш учун, энг муҳими эса сизлар мен билан учрашиш истагида эканлигингизни билиб, мен дарҳол рози бўлдим, аммо бунинг учун эндигина имконият туғилди. Мен бу учрашувдан хурсандман. **(Гулдурос қарсаклар).**

Мен аввало сизларни самимий, дўстона, сизларнинг фаолиятингизга чуқур ҳурмат ва унга юксак баҳо бериш руҳида бу ерда, Кремлда қутлашдан хурсандман. **(Давомли қарсаклар).**

Сизларнинг бу ерда ҳозир бўлишингиз жамоатчиликнинг эндиликда катта сиёсатга қатъий қўшилиш ниятини билдиради. Шахсан мен учун бундай қатъият ёқади. Сизларнинг кучғайратларингизни муҳим деб ҳисоблайман. Шугина эмас, сизларнинг фаолиятингиз (бу ерда эса бутун улкан дунё ўзининг орзулари, умидлари, режаю ташвишлари билан кичрайган ҳолда ҳозир бўлган) —биз яшаётган давр белгисидир. Халқларнинг ва аввало, уларнинг энг онгли ва фаол қисмининг халқаро ишларга реал, бевосита қўшилиши бу давр учун характерлидир.

Катта сиёсатдаги хатоларнинг баҳоси ошибгина қолмай. айтишим мумкинки, мутлақ миқдорга яқинлашаётган ядро асрида жаҳон жамоатчилигининг бу сиёсатдаги иштироки ҳам янги фазилат касб этмоқда.

Мен буни сиёсатни маънавият, инсонпарварлик билан тўлдиришнинг қудратли омили деган бўлур эдим. Шу билан бир вақтда бу сиёсат принцип жиҳатидан ана шу сиёсатнинг мақсади бўлган инсон, унинг ҳаётий ташвиш-тараддудлари, унинг манфаатларидан ажралиб қолмаслигининг гарантияси ҳамдир.

Имкониятдан фойдаланиб, сизларга, сизлар билан бирга бу ерда иштирок этмаётган, лекин Москва учрашуви муносабати билан совет раҳбарияти адресига, шахсан менинг номимга табрикнома, мурожаат юборган, ўз истакларини билдирган ҳамма одамларга миннатдорчилик билдираман, самимий миннатдорчилик изҳор этаман! Бундай хатлар илҳомлантирмоқда, мадад бермоқда. Жуда катта раҳмат! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

КПСС Марказий Комитети Бош секретари билан Америка Қўшма Штатлари Президентининг тўртинчи учрашувига биз қандай баҳо берганлигимизни биласизлар, деб умид қиламан. Ҳар қалай биз кеча, учрашув тугаши биланоқ матбуот конференциясида унга ўз баҳоимизни баён этиб беришга ҳаракат қилдик.

Тафсилотларини такрорламаган ҳолда асосий жиҳатларни кўрсатиб ўтишни истайман.

Биз Женевадан кейинги бутун жараёнга ва махсус равишда Вашингтондан кейин қилинган ишларга якун ясадик. Менимча, биз учрашувни интенсив, қийин, лекин жуда зарур Совет — Америка мулоқотини мустаҳкамлайдиган катта халқаро воқеа деб таърифлаганимизда асоссиз кўтаринкиликка, ортиқча умидворликка берилиб кетмадик.

Бу мулоқот Совет ва Америка халқларини, барча қитъалар халқларини ҳаяжонга солиб турган энг долзарб масалаларни қамраб олди. Эҳтимол, масалаларнинг ҳаммасини асосли равишда етарлича муҳокама қилишга муваффақ бўлинмагандир, бироқ бу мулоқот Женевадан кейин узлуксиз давом этаётганлигини ҳисобга олиб айтишим мумкинки, биз Москва учрашуви натижасида яна бир поғона, балки икки поғона — қанча эканлигини ҳозирча билмайману, ҳар ҳолда юқорига кўтарилдик. Совет — Америка мулоқоти ривожланиб бормоқда. Муаммоларни қамраб олиши жиҳатидан ҳам, ана шу муаммоларни таҳлил этиш теранлиги жиҳатидан ҳам ривожланиб бормоқда.

Бу мулоқотда мунтазам равишда реализм мавжуд бўлиб, ҳар учрашувдан сўнг у кўпайиб бормоқда, унда реал сиёсат кўпроқ бўлиб ва қуруқ гап камаймоқда, дейишимиз мумкин. Тўғри, бу гал ҳам қуруқ гапдан бутунлай қутулишга муваффақ бўлинмади. Шунга қарамай, у жуда қисиб қўйилди. Ҳар ҳолда реал сиёсатга, реал мулоқотга ўтиш тенденцияси мустаҳкамланмоқда. Мен Совет—Америка мулоқоти моҳиятини, йўналишини, кўламини ва қадр-қимматини қандай тушунишимизни аниқ ифодалаш учун зарур сўзларни қидиряпман.

Совет—Америка музокаралари кун тартибининг ҳамма йўналишларида реал эришилган нарсалар бундан буёнги ҳаракатимизга асос қилиб олинди. Мен бунда ҳам Москва учрашувининг аҳамияти катта бўлди, деб ҳисоблайман. У Женевада бошланган мураккаб эстафетанинг гўё давомийлигини таъминлайди. Биз учрашув натижасида баъзи бир масалаларни кўтариб чиқдик ва уларни қайд этдик, бу Қўшма баёнотда ҳам кўрсатилган. Бу масалаларнинг кўплари юзасидан министрларга, делегацияларга, экспертларга топшириқ берилди, хуллас, улар пухта ишлаб чиқиш учун, биз ҳар ҳолда янги битимларга эришишимиз учун музокара олиб борувчилар тасарруфига келиб тушмоқда.

Менимча, фан, маданият соҳаларида алоқаларни, жамоатчилик, ёшлар алоқаларини кенгайтириш тўғрисида, турли муаммоларни, шу жумладан инсон ҳуқуқлари билан боғлиқ бўлган муаммоларни биргаликда ўрганиш ҳақида аҳдлашиб олганлигимиз жуда муҳимдир.

Президент шу ердалигида баъзи баҳоларимизни, шу жумладан ана шу масалаларни унинг олдида айтишим осонроқ эди. Ҳозир у учиб кетди, менимча бундай қилиш ноқулай, шунга қарамай, бутун масъулиятни зиммамга олиб, бунга уриниб кўраман. Менинг назаримда, баъзи масалалар хусусида — мен бу масалалар қаторига Совет Иттифоқида инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги фикр-мулоҳазаларга берилган баҳони ҳам киритган бўлардим — Президент кечаги кун позицияси билан келди. Бу — биринчидан. Иккинчидан, биз ўзимиз ҳам ҳар сафар гап инсон ҳуқуқлари тўғрисида борганда ҳамиша бизда намоён бўлган қандайдир уялиш ва одоб сақлаб туришни енгиб ўтишга қарор қилдик. Чунки бу ишимизга зарар етказаётганлигини кўрдик. Фақат бизга зарар етказиб қолмай, ҳамма жойда одамларнинг фикрини чалғитмоқда. Ҳақиқатан ҳам кўп одамларда у ерда, Совет Иттифоқида одамларни нима қилишяпти, деган савол туғилмоқда.

Биз Президент олдига масалани мана бундай тарзда қўйдик: мен Совет Иттифоқида инсон ҳуқуқларининг аҳволига у берган баҳога қўшилмаслигимни айтдим. Келтирилган фактлар мавжуд бўлган ҳоллар ҳам бор. Аммо бу вазият шундай эканлигини, Совет Иттифоқидаги тўла манзарани, жамиятимиз — жуда катта жамиятдаги унча жўн бўлмаган, қизиқарли, бунинг устига ўз тараққиётининг алоҳида даврини бошидан кечираётган жамиятнинг тўла манзарасини бера олмайди. Шу сабабли биз Президентга бевосита ўз тасаввурига эга бўлиши учун одамларимиз билан гаплашиб кўришни маслаҳат бердик. Табиийки, визит доираси имкониятларни чеклаб қўйган бўлса ҳам, менимча, Президент баъзи нарсаларни ҳис этди.

(Давоми иккинчи бетда).

ФАОЛЛИК БИЛАН, ҚИЗҒИН, АМАЛИЙ МУҲОКАМА БЎЛИШИ ЛОЗИМ

КПСС Марказий Комитетининг XIX Бутуниттифоқ партия конференциясига Тезисларини кенг пропаганда қилиш билан боғлиқ бўлган масалалар 4 июнь куни Тошкентда ўтказилган семинар-кенгашнинг мавзуини белгилаб берди. Область партия комитетларининг секретарлари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аппаратининг масъул ходимлари, комсомол ходимлари, республика идеология активлари, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, оммавий ахборот воситалари, ижодий союзларнинг раҳбарлари, олимлар кенгашга таклиф этилган эди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов семинар-кенгашни кириш сўзи билан очди. У эълон қилинган Тезислар ҳозир республика коммунистлари, барча меҳнаткашларининг диққат марказида турганлигини таъкидлади. Жуда катта сиёсий аҳамиятга молик бўлган бу ҳужжат партия йиғилишларида, матбуотда манфаатдорлик билан қизғин муҳокама қилинмоқда. Тезисларда илгари сурилган масалалар ҳаётий муаммоларнинг жуда кенг доирасини қамраб олган. Шу боисдан ҳам идеология кадрлари ва активлар олдида Тезисларда баён этилган қоидалар ва баҳоларнинг теран мазмунини уқиб олишда, уларни амалга оширишда ўз роли ва ўрнини белгилаб олишда одамларга ёрдам беришдан иборат вазифа турибди. Тезислар ғоят конкрет муҳокама қилиниши керак. Эндиликда одамлар ўртасида қайта қуришни тарғиб этишга ҳожат йўқ — кўпчилик қайта қуришни жон-дилдан қабул қилди. Қаерда қайта қуриш суръатлари муваффақиятли жадаллашиб боряпти, қаерда эса ғовлар бор, шунчаки масала талашиш бўляпти — худди ана шуни пухта аниқлаб олиш керак. Шунинг учун ҳам одамлар билан фақат ҳақиқат позицияларидан туриб гаплашиш, ўткир масалалардан қочмаслик, умумий иш учун ҳар бир одамнинг масъулият ҳис-туйғусини мустаҳкамлаш керак.

Тезисларни актив муҳокама қилиш — бу коллектив ижод ва изланишдир. Тушаётган конкрет таклифлар изсиз қолмаслиги, улардан дарҳол иш манфаатини кўзлаб фойдаланиш зарур. Бу борада оммавий ахборот воситаларининг роли катта. Улар мунозараларнинг боришини тўла ва ҳаққоний акс эттиришлари, аввало конкрет одамларга сўз бериб, уларнинг фикр-мулоҳазалари ва позицияларини эълон қилишлари лозим. Маҳаллий муаммоларни чуқур акс эттириб, янги ғоялар ва ижодий ёндашувларга кенг имконият очиб бериш лозим.

Тарих фанлари доктори, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Ижтимоий фанлар академияси профессори Н. Н. Виноградов, экономика фанлари доктори, Ўзбекистон ССР Давлат план комитети Экономика институтининг директори В. А. Осьминин, экономика фанлари кандидати, Москва давлат халқаро муносабатлар институти сиёсий иқтисод кафедрасининг доценти Р. Т. Йўлдошев семинар-кенгаш қатнашчилари ҳузурида сўзга чиқдилар.

Семинар-кенгаш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкилий-партиявий ишлар бўлими мудири П. В. Догонкин иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

ҚИШГА ҲОЗИР ТАЙЁРГАРЛИК КЎРИШ КЕРАК

Ўтган йили қишнинг илиқ келиши уй-жойларни, социал, маданий-маиший объектларни саноат корхоналарини келгуси кузги-қишки мавсумга тайёрлаш учун жавобгар бўлган раҳбарларнинг кўпини хотиржам қилиб қўйганга ўхшайди. Ҳозир республикада, айниқса қишлоқ жойларда уй-жойларни ремонт қилиш, яроқсиз бўлиб қолган инженерлик иншоотларини алмаштириш суръатлари сустлигини бошқача қандай изоҳлаш мумкин? Электростанцияларда, бошқа корхоналарда ремонт-профилактика ишларининг бориши ҳам қаноатланарли эмас. 4 июнь куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида бўлиб ўтган кенгашда шу ҳақда гапирилди. Кенгашда область, шаҳар ва район партия комитетларининг секретарлари, совет ва касаба союз ходимлари, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари қатнашдилар.

Кенгашни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари А. С. Икромов очди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. В. Судаpенков доклад қилди.

Кенгаш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси аъзолари ва аъзолигига кандидатлар В. П. Анишчев, В. И. Огарок, И. Ҳ. Жўрабеков, Б. Ф. Сатин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари И. Искандаров, С. У. Султонова қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ЖАМОАТЧИЛИКНИНГ ЖАҲОН СИЁСАТИДАГИ ИШТИРОКИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Бундан ташқари мен Президентга Америка жамиятида инсон ҳуқуқлари билан боғлиқ ишларнинг аҳволига бизнинг ўз нуқтаи назаримиз ҳам борлигини айтдим ва ана шу муаммоларни тилга олдим. **(Қарсаклар).** Бу муаммоларни тафсилотлари билан айтиб бердим. Шундан кейин Президент менинг мулоҳазаларимни рад этиш учун ўзи мулоҳаза юритишга, далиллар излашга тушиб кетди. Мен унга бундай дедим: жаноб Президент, мен сизга мутлақ ҳақиқатни айтяпман деб қаттиқ туриб олмайман, албатта. Мен фақат Америка конгресси маълумотларига асосланаётганлигимни таъкидлайман, ҳатто бу хусусда Америка матбуоти келтирган маълумотлардан фойдаланаётганим йўқ. Ҳозир вақтни беҳуда ўтказмайлик, келинг, муҳокамамизни доимий негизга кўчирайлик. Мен шундай таклиф киритдим: бизнинг парламент алоқаларимиз мавжуд. Келинг, доимий семинар ташкил қилайлик. Сиз ўз баҳоларингизни бизга батафсил айтасиз, биз Америка жамиятида инсон ҳуқуқлари билан боғлиқ ишларнинг аҳволига ўз баҳоларимизни сизга айтамиз. Сиз бизга ахборот берасиз, биз сизга ахборот берамиз, сўнгра уларни қиёслаймиз. Бу эса бутун вазиятни равшанлаштиришга ёрдам беради.

Чамаси бизда ҳам у мамлакатдаги, ҳам бу мамлакатдаги ижобий жиҳатларни айирбошлаш имконияти пайдо бўлади. Бу таклиф қабул қилинди ва Қўшма баёнотда ўз ифодасини топди. Биз муҳокама қилиш тарафдоримиз ва бунга доим тайёрмиз.

Биз ўз мамлакатимизни ҳар жиҳатдан мукаммал қилиб кўрсатмоқчи эмасмиз. Лекин совет кишиларининг олдида, мен уларни кўриб турибман, сизларга айтиб қўяй: биз ўз мамлакатимиз билан фахрланамиз, биз асрлар давомида шу еримизни яшнатиб келяпмиз, ҳимоя қиляпмиз, қувоняпмиз, ачиняпмиз, бу ерда бўлаётган ҳамма ишларга қизиқамиз, ҳозир эса жуда катта жараённи авж олдириб юбордик, бу жараённи биз қайта қуриш деб атадик. **(Гулдурос қарсаклар).** Тушунмай қолдим: бизникилар бу ерда шу қадар кўпми ёки бошқа мамлакатларнинг вакиллари қайта қуришни шундай қўллаб-қувватлашяптими? **(Кулади, жонланиш бошланади, у қарсакларга, олқишга айланади).**

Мен Президентга, келинг бир-биримизни ҳурмат қилиш ва аввало ҳар бир халқнинг танлаб олган йўлини ҳурмат қилиш ҳақида келишиб олайлик, дедим. Қачонлардир бир киши бошқа кишини асоссиз равишда ҳурмат қилмаслиги мумкиндир, ҳурмат қилмаслик учун сабаб бўлганда эса, бундай муносабат бўлишига бутунлай ишониш мумкин. Аммо мен бу мураккаб дунёда ҳар бир халққа нисбатан ҳурмат ва ишончдан, ҳар бир халқнинг ўз йўлини — сиёсий, мафкуравий, маданий ва бошқа йўлларни ўзи танлаб олиш ҳуқуқини тан олишдан бошқа халқлар ўртасидаги муносабатларга асос қилиб олинадиган вазиятга биз ҳеч қачон йўл қўя олмаймиз, деб ўйлайман.

Агар бу фикрга қўшилинмаса биз ўз муносабатларимизни яхшилаб қайта қура олмаймиз, вазиятни ўзгартира олмаймиз. Биз шунга асосланамиз. Биз ўз қадриятларимизга, ўз принципларимизга асосланиб, ўз ишимизни ўзимиз тушунганча амалга ошираверамиз. Биз ўз ишимизни ҳеч кимга мажбур қилиб тиқиштирмаймиз. Бироқ ўз ишимизни қандай олиб бориш тўғрисидаги ҳеч қандай панд-насиҳатларни қабул қилмаймиз.

Катта халқлар ва давлатлар ўртасида ҳурматсизликка йўл қўйиб бўлмайди, мақбул келмайди, шу билан бирга кичик халқлар ва элатларга нисбатан ҳурматсизлик қилишга эса мутлақо йўл қўйиб бўлмайди, деб ўйлайман.

Бизни ўз мақсадларимиз руҳлантирмоқда. Бизга бировларнинг намунаси керак эмас, ёт қадриятлар бизга керак эмас. Жамиятимиз неча-неча асрларни босиб ўтган. Икки-уч кундан сўнг биз Рус ерида православ христианликка ўтишнинг минг йиллигини нишонлаймиз. Закавказьедаги ва Ўрта Осиёдаги халқларимиз илдизи эса умуман минг йилликларга бориб тақалади. Наҳотки ана шу халқлар бундай тарихий йўлни босиб ўтиб, машаққатлар билан ўзининг ҳозирги тарихига эришиб, тажриба тўпламаган бўлса, ўзини идрок этиш, ўзининг бугунги кунини тушуниб етиш ва шунга мувофиқ равишда ўз жамиятини ривожлантириш учун наҳотки, тарихий, илмий, маънавий потенциалга эга бўлмаса? **(Қарсаклар).**

У ёғини сўрасангиз қайта қуриш пировард натижада ғалаба қозонишига ишончимиз ана шунга асосланган. Биз мамлакатимизда яшаётган халқларнинг донолигига ишонамиз. Худди шу каби Ер юзидаги ҳар бир халқнинг ўз вазифаларини ўз қадриятларига, дунё тўғрисидаги ўз тасаввурларига мувофиқ ҳал этиш ҳуқуқини ҳам тан оламиз.

Мен бу мавзуни ўз нутқимнинг кириш қисмида ривожлантиришга атайлаб аҳд қилдим: ҳозир ҳурмат, тушуниш, ҳамжиҳатлик, тенг ҳуқуқлилик шу қадар муҳимдир. Чунки дунёдаги барча қитъалар ҳаракат қилмоқда, барча халқлар яхши турмуш йўлини изламоқдалар. Халқларга ишонмасликка, улар ўз йўлларини топишларига шубҳа билан қарашга йўл қўйиб бўлмайди. Шу сабабли биз ўз шанимизга айтилган ҳар қандай панд-насиҳатни рад этамиз ва ўзимиз ҳам ҳеч кимга ақл ўргатмоқчи эмасмиз. Дунё мактаб эмаски, унда ўқитувчилар ва ўқувчилар бўлса. Бу ерда биз ҳаммамиз шогирдлармиз. Ҳаёт ва тарих эса бизнинг устозимиз, умумий устозимиздир. Кимнинг қадриятлари кўпроқ қийматга эга эканлигини тарих кўрсатади. Бошқача меъзонлар бўлиши мумкин эмас. Бу жуда муҳимдир.

Бунинг устига биз дунёнинг хилма-хиллиги, биз ҳаммамиз ҳар хил эканлигимиз факти шу дунёни ёмон қилаётгани йўқ, деб ҳисоблаймиз. Аксинча, қиёслаш, айирбошлаш, мақбул бўлган нарсаларнинг ҳаммасини, умумбашарий қадриятларга, ютуқларга оид нарсаларнинг ҳаммасини бир-биримиздан олиш имконияти бор.

Олий даражадаги Москва учрашувининг шу мавзуга тааллуқли қисми хусусида мен айтмоқчи бўлган гап ана шудир.

Энди сизларни суҳбатга таклиф этмоқчиман. Гапиришни истовчилар борми? Марҳамат.

Шундан кейин учрашувнинг чет эллик қатнашчиларидан 44 киши сўзга чиқди. Уларнинг айримлари гапираётганида қизғин луқмалар бўлиб турди.

Пировардида М. С. Горбачев бундай деди:

Кеча мен матбуот конференциясига келганимда, аввало журналистлардан узр сўрадим. Кечикканимнинг боиси шундаки, Президент билан музокараларнинг сўнгида ўртамизда қийин вазият пайдо бўлди. Катта ва муҳим масалалар хусусида очиқ-ойдин, дангал гаплашдик. Биз рўпарама-рўпара туриб суҳбатлашардик, кейин тарқалишиб, маслаҳатлашиб олганимиздан кейин яна юзма-юз бўлардик... Бу осон бўлмади. Қўшма Штатлар ва Совет Иттифоқи раҳбарларининг ана шу муҳим учрашувини имкони борича яхшироқ, катта ижобий натижалар билан якунлашни истар эдик.

Ҳа, осон бўлгани йўқ. Ҳозир ҳам ўйлаб турибман: сиз билан учрашувимизнинг сўнгидаги қийинчиликларни қандай қилиб бартараф этса бўлади? Мен учрашувни қандай бошлашни билган эдим, бироқ энди қандай якунлашни билолмай турибман **(Кулги, қарсаклар).**

Нима ҳам қилардик, биргалашиб бирон йўлини топармиз. Сиз берган саволлар ҳозирча тура турсин. гапираверай, эҳтимол, йўл-йўлакай кўп саволларингизга жавоб ҳам чиқиб қолар.

Аввало шуни айтмоқчиманки, бу ерда икки соатдан кўпроқ вақт мобайнида рўй берган воқеалардан ниҳоятда мамнунман. Бу ердаги рўй-ростлик, самимият ва ишонч вазияти муносабатларимизни янада мустаҳкамлаб турибдики, мен бундан жуда хурсандман ва тўлқинланмоқдаман. Бу нарса шу қадар муҳимки, менга қолса, бу муҳитни биринчи ўринга қўйган бўлур эдим. Ўтган йиллар мобайнида бир-биримизни билиш йўлида, бир-биримиз билан яқинлашиш, ҳамкорлик йўлида тўсиқлар шу қадар кўп бўлдики, уларни бартараф этиб, ҳамжиҳатлик, иззат-ҳурмат, хайрихоҳлик, пировардида эса ишонч йўлини очиш осон эмас. Ҳа, осон эмас! Аммо бизнинг Президент Рейган билан мулоқотимиз намунаси — сиёсий, идеологик қарашлардаги ва эҳтимолки, маданий анъаналардаги катта тафовутлар сабабли, шунингдек, тажрибаси, ҳатто ёши нуқтаи назаридан бир-биридан анча фарқ қиладиган кишилар бирон-бир иш қилиш, бир-бирига пешвоз чиқишга интилиш зарурлигини англаётганлигини кўрсатувчи ҳоллардан биридир. Демак, ҳар қалай умумий масалаларга жавоб топса бўлади, ишонч нишоналарини топса бўлади. Биз Женевада биринчи бор учрашишга ҳозирлик кўраётган пайтимизда, яъни 1985 йилда уч йил ичида биз шу қадар катта йўлни босиб ўтамиз, деган фикр кимнинг хаёлига келибди, дейсиз! Бу бор-йўғи уч йил бўлиб, қисқа муддатдир, лекин мазмунига, шу давр ичида содир бўлган ўзгаришларга кўра бу йўл — жуда катта йўлдир.

Демак, биз бирдек ҳавотирга тушаётганлигимизни ҳаммамиз англаб олган эканмиз, бир-биримизга пешвоз чиқишимиз, рўй-рост гаплашишимиз, далил-исботларимизни ўртага қўйишимиз, ҳамсуҳбат позициясига ҳурмат билан муносабатда бўлишимиз керак. Агар шундай қилсак, жуда баланд чўққиларга кўтарилишимиз мумкин. Булар қаторига мен ишонч, ҳамжиҳатлик, халқлар тақдирига, ҳар бир халқ тақдирига дахлдорлик туйғусини киритаман. Буларнинг ҳаммаси ҳозирги пайтда ниҳоятда зарур. Ҳозирги асрнинг реалликлари, айни шу реалликлар анъанавий тасаввурларимизни ўзгартириб юбормоқда. Биз ҳозирги даврнинг реалликларига таянадиган янги ёндашувлар ва янги тасаввурлар асосида олға қараб бормас эканмиз, ҳозир бор нарсаларни яхшилаш у ёқда турсин, ҳатто уларни асраб қололмаймиз. «Совуқ уруш», халқларнинг ётсираши юзага келтирган эскича қарашлардан воз кечиш, ҳар бир халқни иззат-ҳурмат қилиб, бир-бирига пешвоз чиқиш керак.

Баъзи халқлар тарихий тараққиётнинг бир босқичида, айримлари эса бошқа босқичида турибдилар. Айримлар бир системага, бошқалари эса ўзга системага мансубдирлар — халқлар эътиқод қилаётган динлар ҳам турличадир, буларнинг ҳаммаси реалликдир. Биз ҳаммамиз бунга сабр-тоқат қилиб, иззат-икром билан уларни тушунишимиз лозим, чунки одамларнинг ҳамжамияти ана шундай. Энг асосийси — мана шудир!

Бу масиҳликми ёки ҳар қалай, реал сиёсатми? Сизга шуни айтмоқчиманки, жамиятимизга синчков назар ташлаб, унинг тарихи ва бугунги кунига баҳо берганимиздан кейин бу жамиятни одамларнинг манфаатлари йўлида қайта қуриш, янгилаш керак, деган хулосага келдик, биз ўзимиз яшаётган дунёга, бошқа мамлакатларга назар ташлаб буни янгича фикрлашга айлантирганимиздан кейин, худди ана шу фикрлаш негизида ташқи сиёсатимизни тақдим этдик, бир қанча ташаббусларни илгари сурдик, биз реал сиёсат—ички ва ташқи сиёсат асосида худди ана шундай ёндашув бўлиши зарурлиги хусусида ҳамма вақт ўйладик. Аммо шундай йўл тута бошлаганимизда, бизни аввало ҳаётдан, реалликдан ажраб қолган масиҳлик хаёлпарастлигида айбладилар.

Жаҳонда, бутун оламда барча мамлакатларда ўзгаришлар пайти келди —қайта қуришимизга, сиёсатимизга бу қадар қизиқишнинг боиси нимада? Демак, реалликларга асосланган ана шундай сиёсат зарур. Демак бу эндиликда шунчаки орзу-ўйлар, шунчаки ажойиб режалар эмас. Жаҳон 40 йил мобайнида ўзини таъқиб қилиб келган барча нарсалардан чарчади. Одамлар бошқача ҳаёт ва ўзгаришлар зарурлигини тушуниб етдилар. Ҳозирги дунёнинг ядро хавфини бартараф этиш, экологик ҳалокатнинг олдини олиш, қашшоқлик ва касаллик, қолоқлик ва бошқа кўпгина умумжаҳон муаммоларини енгиш зарурлиги тўғрисидаги қатъий талаби янгради. Цивилизация олдида қуйидаги масала кўндаланг бўлди: тафаккурни ўзгартириш, бугунги дунёмизни қуришга муносабатни ўзгартириш керак.

Сиз бу ерда айтган гаплар — биз учун жуда катта мададдир. Демак, буларнинг ҳаммаси ҳақиқатан ҳам ҳаммамизга зарур. Ҳозирги дунёмиз ўз тараққиётида нечоғлик ранго-ранг ва турли-туман, хилма-хил бўлмасин — бу ўзимизнинг ягона замонавий инсоният цивилизациясидир, биз эса ана шу цивилизация ягона организмининг бўғинлари, ўзаро боғланган заррачаларимиз. Назаримда, биз ҳаммамиз бугунги реал дунёда қандай яшаш кераклиги хусусида биргаликда таълим олишнинг катта мактабидан ўтмоқдамиз. Биз илгари билган ҳамма нарсалар — муҳим ва қадрлидир — аммо бошқа билимлар, бошқача ёндашувлар зарур, янги ва ишончга асосланган нигоҳ зарур, бир-биримизнинг кўзимизга тик қарай олишимиз зарур.

Учрашувимизда бир-биримизга пешвоз чиқишимиз лозимлигини, яхшироқ ҳаётни, яхшироқ дунё сари олиб борадиган яхшироқ йўлни қидириш даркор — бу муштарак иш, барча халқларнинг муштарак муддаоси эканлигини тушунганлигингиз учун сизлардан миннатдорман.

Биз ана шундай тушуниш йўлидаги, инсоний ва халқаро муносабатлар ривожланишининг ана шу йўлидаги муштарак иш қатнашчилари бўлишни истаймиз. Бу —биринчидан.

Ҳозир бизнинг яна бир карра шунга ишончимиз комил бўлдики, ядро қуролига қарши ҳаракат, урушга қарши ҳаракат, бошқа тараққийпарвар ҳаракатларнинг миллион-миллион актив тарафдорлари — уларнинг барчаси халқаро сиёсатнинг тенг ҳуқуқли қатнашчиларидир. Уларнинг вакиллари бугун бу ерда сўзга чиқишди. Назаримда, агар гап, албатта жиддий сиёсат ҳақида борадиган бўлса, эндиликда барча мамлакатлардаги оммавий ҳаракатлар тажрибасини инобатга олмай туриб, сиёсат юритиш мумкин эмас — ҳеч бўлмаганда, бу ерда уч соат ичида юз берган воқеаларга асосланиб мен бунга яна ҳам кўпроқ ишонч ҳосил қилмоқдаман.

Ташқи сиёсатга нисбатан сиёсатчилар, генераллар, дипломатлар ва экспертларнинг монополиясига тоқат қилиб бўлмайди, чунки тинчлик ниҳоятда жиддий иш дир.

Учрашувимизнинг асосий мазмунига менда эътироз йўқ. Мен сиз билан биргаликда мазкур муаммони ана шундай тушуниш, унга ана шундай ёндашув, ана шундай нуқтаи назарда бўлиш тарафдориман.

Дўстлар, сиз Москвага, аввало СССР ва АҚШга тааллуқли бўлган воқеа муносабати билан келгансиз — сизнинг бу ерга келишингиз Совет—Америка муносабатларининг аҳамиятини таъкидлайди, албатта. Агар мулоҳаза қилиб кўрилса, бундан бошқа хулоса ҳам келиб чиқади: дунёга фақат Совет-Америка муносабатлари орқалигина назар ташлаш мумкин эмас. Сизлар, мана шу залда ҳозир бўлган кишилар — худди ана шу дунёнинг ўзисиз, унинг ўзига яраша орзу-армонлари бор, унинг Қўшма Штатларга ҳам, Совет Иттифоқига ҳам саволлари бор. **(Қарсаклар).** Бошқача ёндашув ҳозирги дунёнинг реалликларига зид бўлган ва эҳтимол у буюк давлатлар шовинизмининг аллақандай кўриниши бўлур эди — реаллик шундан иборатки, Қўшма Штатлар, Совет Иттифоқи мавжуд — аммо ноёб Европа ҳам мавжуд, унинг тарихий тажрибасида эҳтимол ҳеч ким эга бўлмаган қадрият борки, бу ҳам муштарак мулкдир. Буюк Осиё ҳам мавжуд, ҳаракатга келиб, жўш урмоқда ва ўзининг бахтли тақдири йўлини қидирмоқда. Қаддини ростлаётган Лотин Америкаси, кучқувватга тўлаётган мустақил Африка мавжуд. Буларнинг ҳаммаси — қудратли реалликлардир.

Бундан йигирма йил аввал, борингки, 10—15 йил илгари бирон-бир кимса буларни менсимаган бўлса, эндиликда ана шу реалликларни ҳисобга олмайдиган сиёсат сиёсат эмас. У ҳалокатга маҳкумдир. Ҳа, дунёмиз ранг-баранг, мураккаб дунёдир. Унга катта, турли-туман манфаатлар хосдир. Бизнинг давримизда ана шу дунёнинг барча мураккабликларини инобатга оладиган сиёсатгина бирдан-бир тўғри сиёсат бўлиши мумкин.

Мен яна бир масалани алоҳида айтиб ўтмоқчи эдим. Бугунги суҳбатимизга қулоқ солиб, сўнгги вақтда мени ташвишлантириб турган саволларга жавоб топгандай бўлдим: сиёсат фан-техника тараққиётидан орқада қолмоқда, худди ана шу тараққиёт бошқа мақсадлар қатори қурол-яроғнинг ўсишини ҳам жадаллаштиради. Музокаралар олиб борилаётган пайтда ҳам қуролларнинг янги туркумлари ва турлари пайдо бўлади. Сиёсат кенг халқ оммаси, миллион-миллион одамлар англаб олган нарсадан, аллақачон реал ишларга айланиши ва амалда сиёсатга сингиб кетиши лозим бўлган нарсалардан орқада қолмоқда.

Замон омили эндиликда энг муҳим омиллардан бири бўлиб қолмоқда—буни биз ҳаммамиз эътиборга олишимиз керак—мамлакатларимизда ва умуман жаҳонда содир бўлаётган ишларни англаб олиш жараёни нечоғлик секин кечаётган бўлса, сиёсатда шу қадар орқада қолиш хавфи пайдо бўлади. Биз чиқиб кетиш мушкул бўлган боши берк кўчага кириб қолишимиз мумкин. Шу боисдан ўзим учун сиёсатчи сифатида ва ўйлайманки, сиз учун ижтимоий ҳаракатнинг вакиллари сифатида бу — тўғридир ва мен шундай хулосага келдим: вақтни ғанимат билиб, ҳаракат қилиш керак.

Кўп нарсалар ўзгара бошлади, чоғи. Бунга зарур баҳо бермаслик мумкин эмас—қитъалар, халқлар ҳаракатга келди. Агар сиз билан биз фақат шуни кўриб, ўз миқёслари жиҳатидан ҳам сифат характерига эга бўлган жараёнлардан халқларнинг ташвишга тушаётганлигини кўрмасак, пайқамасак, эътибор бермасак бу жиддий янглишиш, хато бўлур эди. Қуролланиш пойгасига назар ташланг, қашшоқлик ва қолоқлик, ялпи касалликлар, экология муаммолари ва бошқа муаммоларни олиб кўринг. Бундай иллатлар кўпайиб бормоқда. Шу боисдан ҳам ўтмишни ва бугунги вазиятни идрок этиш заминида юзага келган ва ҳаммамизнинг кўнглимизда ниш урган тушуниш эндиликда конкрет ҳаракатлар билан узвий боғланиб, қўшилиб кетиши керак. Бу сиёсатчиларга ҳам тааллуқлидир — бу жамоат арбобларига, сиёсий партиялар ва ҳаракатларга ҳам тааллуқлидир. Биз қайта қуриш сиёсати, уни амалга ошириш йўли билан янги реалликларни тушунишни ҳам қамраб олган янгича ёндашувларни таъминлаймиз.

Умуман мен иккинчи фикримни таъкидламоқчиман: ҳозир сиёсат учун ҳам, сиёсатчилар учун ҳам, айтишим мумкинки, ижтимоий ҳаракатлар учун ҳам вақт, вақт омили етишмаяпти. Шу сабабли ҳаммамизга фавқулодда активлик билан ҳаракат қилиш лозим, деган эътиқод зарур.

Мен айни шу кунларда, АҚШ Президенти шу ерда бўлган пайтда биз, совет раҳбарлари келгуси дунёни қандай тасаввур қилаётганлигимизни айтдим. Биз ўзимиз учун уни ядросиз, зўравонликдан холи бўлган дунё деб тасаввур этамиз. Бўлажак дунёнинг асосий белгилари ана шулардир. Ана шундай дунёга эришиш учун биз ҳар соҳада ҳаракат қилаверамиз. Қуролсизланиш, сиёсий мулоқот, жаҳоншумул муаммоларни, регионал можароларни, умуман «учинчи дунё» муаммоларини ҳал қилишга келганда эса —ўз масъулиятимизни англаймиз, амалий ҳисса қўшаверамиз. Биз ўз гапларимиздан кейин, сиёсат эълон қилингандан кейин шунга мувофиқ амалий ҳаракатлар қилишга интилаётганлигимизни сиз ҳис эта олдингиз деб ўйлайман. Биз ана шундай ҳаракат қилаверамиз.

Бу ерда кўп саволлар берилди, маслаҳатлар, наказлар айтилди — баъзи нарсаларни ўйлаб кўриш керак. Ядро синовларини тўхтатиш муаммосига қайтиш жуда муҳим ва матлублиги ҳам эслатиб ўтилди. Халқаро муносабатларни соғломлаштириш жараёнини ҳамма йўналишларда, жумладан, масалан, Тинч океан региони, Жанубий Осиё йўналишларида ҳам ҳаракатга келтириш лозим дейилди. Яна шуни айтмоқчиманки, биз ҳозир. Европада ва Америкада рўй бераётган жараёнлар Осиёда ҳам, Тинч океанда ҳам бошланишининг қизғин тарафдоримиз. Биз цивилизация ўз тараққиётида Тинч океани томон ҳаракат қилаётганлигини сезиб турибмиз. У ерда катта давлатлар, уюшмалар майдонга чиқмоқда ва шу сабабли у ерда муаммоларнинг кўплиги ҳам табиийдир. Бу жуда мураккаб дунё. Биз Европанинг тажрибасини у ерга тўғридан-тўғри олиб ўтиш лозим, деб асло ҳисобламаймиз, лекин Европа тажрибасининг кўп жиҳатларини идрок этиш ҳамда конкрет шароитларга татбиқан ундан фойдаланиш мумкин бўлур эди. Бу соҳада ҳам ҳаракатни бошлаш керак.

Биз худди шуни таклиф қилганимизда (Владивостокда сўзлаган нутқимда бунга биринчи бор уриниб кўрганман), Совет Иттифоқи бу ерга ҳам чанг солмоқчи бўляпти, ғаразли мақсадларни кўзлаяпти, деган овозлар эшитилди. Ундай эмас, Владивостокдаги нутқимда мен айтган сиёсатимиз — ана шу региондаги барча давлатларга, халқларга, ҳукуматларга айтилган таклифдир— ақл-идрокни ишга солишга, изланишга, дастлабки қадамларни бошлаш учун биргаликда ҳаракат қилишга таклифдир.

Ўшандан буён кўп вақт ўтгани йўқ, биз эса ғоят ажойиб мулоқотлар, мазмуни ва кўлами жиҳатидан яхши музокаралар бўлганлигини қайд эта оламиз. Мен ўз учрашувларимни, совет раҳбарияти вакилларининг ана шу улкан регион намояндалари билан — Ҳиндистон, Хитой, Япония, АҚШ, Австралия билан, АСЕАН мамлакатлари билан, Индонезия, Таиланд билан (яқиндагина шу давлатнинг бош министрини кутиб олдик), бошқалар билан учрашувларини кўзда тутяпман.

Россияда қўлланиладиган ибора билан айтганда, муз кўчди, деб ўйлайман. Мен бу масалага махсус тўхталиб ўтдим. Чунки бу ерда ана шу масала ҳам кўтарилган эди. Шуни айтмоқчиман, сизлар бизнинг масъулиятли, амалий ҳисса қўшишимизга умид қилишингиз мумкин.

Бошқа қизиқарли саволлар ҳам кўп бўлди. Эҳтимол, мен энг якунловчи нутқимдан сўнг бу саволларнинг баъзиларига жавоб қайтаришга ҳожат қолмагандир, қолган саволларга эса кейинги нутқларимдан, Совет Иттифоқи бошқа намояндаларининг нутқларидан жавоб оласиз.

Иштирокингиз учун, Москвадаги шу кунларнинг аҳамиятига ҳисса қўшганлигингиз учун сизларга миннатдорчилик билдираман. Биз бу ҳиссани юксак қадрлаймиз. Бу ерда айтилган гапларнинг ҳаммаси тўғрисида ўйлаб кўрамиз: Ҳаммаси ёзиб олинган.

Ҳаммангизга муваффақият тилайман! Ҳаммангизга янги ташаббускорлик, активлик тилайман! Сизларга ҳамиша жасорат ёр бўлсин! Мен нима учун жасорат ҳақида гапиряпман? Чунки бу шунчаки кўнгилочар сафар ва суҳбатлар эмас, балки курашдир. Бу — кураш. Лекин сиз ўз ихтиёрингиздаги воситаларни қўлланиб, олиб бориладиган курашдир, биз ҳам сизлар олиб бораётган кураш мақсадларини табриклаймиз.

Ҳаммангизга муваффақият ва бахт-саодат тилайман! **(Давомли қарсаклар).**

* * *

АҚШдаги «Френдшип форс» ташкилотининг президенти У. Смит сўзга чиқиб, Вашингтонда олий даражадаги Совет—Америка учрашуви вақтида М. С. Горбачев билан учрашганлигини эслатиб ўтди. Мен Рейган учун овоз берганман, уни қўллабқувватлайман, деди у. Ҳукуматим менга ёқади. Мен оддий америкаликларнинг бириман, деб ўйлайман. Олий даражадаги тўртинчи учрашувнинг муваффақияти билан сизни қутламоқчиман. Сиз жаноб Рейган ҳам қайд этиб ўтган нарсани исботладингиз: одамлар билан ва одамлар ҳақида гаплашиш керак. Ташкилотимизнинг фаолияти «халқ дипломатияси», оддий одамлар ўртасидаги муносабатларни ривожлантириш қимматли эканлигини кўрсатмоқда. Эҳтимол, сизнинг АҚШ Президенти билан тўрт марта учрашганлигингиз натижасида сизлар бир-бирингиз билан танишиб олганингиз энг муҳими бўлса керак, матбуот хабарларидан англашимча, Президент Рейган ўз фикрини ўзгартирди. У энди сизнинг мамлакатингизни «ёвузлик империяси» деб ҳисобламаяпти. Одамлар бир-бири билан учрашганида мана шундай ўзгаришлар содир бўлади.

Агар инсоният дўстлар олами бўлиб қолса, ер тинчлик планетасига айланди, деб ўйлайман. Сарфлаётган куч-ғайратингиз учун сизга миннатдорчилик билдираман, шу куч-ғайратларни давом эттираверинг.

Америка индеецлари ҳаракатининг вакили А. Гонсалес гапиради.

— Сиз илгари америкалик индеецлар билан учрашмаганлигингизни биламиз, шу боисдан буни биринчи учрашув, деб ҳисоблаймиз. Биз аввал ҳам, ҳозир ҳам она еримизда тинчлик учун курашмоқдамиз. Қуролсизланиш, ядро қуролини қисқартириш масалаларида тутаётган позициянгиз учун миннатдорчилик билдирамиз.

Бизни 500 йилдан кўпроқ вақтдан буён таъқиб этиб келишмоқда. Президент Рейганнинг яқинда америкалик индеецлар тўғрисида айтган гапи Америкадаги мавжуд ирқчиликнинг яққол далилидир. Мен Л. Пелтиердан, ўз сиёсий эътиқодлари учун Америка турмаларига ташланган бошқа кўпгина сиёсий маҳбуслардан сизга эзгу истаклар келтирдим.

Греция хотин-қизлар иттифоқи президенти, «Олий даражадаги самарали учрашув учун курашувчи хотин-қизлар» ҳаракатининг координатори М. Папандреу хоним сўзга чиқади.

— Жаноб Горбачев, Сиз Москва учрашувини тинчликни мустаҳкамлаш йўлида олға қўйилган қадам, деб ҳисоблайсиз, деган умиддамиз. Лекин биз бошқа, янги учрашувлар ҳам бўлишига умид қиламиз. Эҳтимол, биз бунда сабрсизлик қилаётгандирмиз, аммо сизлар муҳокама қилаётган муаммолар ниҳоятда муҳимдир. Сизларнинг мулоқотингиз янгича тафаккурни ривожлантиришга, ялпи хавфсизлик системасини вужудга келтиришга кўмаклашади.

Ядровий қуролсизланиш — Шарқ билан Ғарб ўртасидаги муносабатларга доир масалагина эмас, бу масала ҳаммамизга, катта ва кичик мамлакатларга, «учинчи дунё»га ҳам тааллуқлидир. Қуролсизланиш билан ривожланиш ўртасида, ҳарбий бюджетлар билан очарчилик муаммоси ўртасида ўзаро боғлиқлик мавжудлигини тушунамиз.

Сиз билан Президент Рейган имзолаган Шартномани қўллаб-қувватлаймиз, лекин олға боравериш зарур. Айни шу боисдан биз бу ердамиз. Биз сизнинг матонатли иттифоқчиларингиз эканимизни кўриб биласиз. Биз Сизга муваффақиятлар тилаймиз.

«Эльбадаги учрашув иттифоқи»нинг фахрий президенти, иккинчи жаҳон уруши ветерани америкалик У. Робертсонни учрашув қатнашчилари қарсаклар билан кутиб олдилар.

— Америка ва совет ветеранлари ўртасидаги чинакам дўстлик ҳамда ўзаро ҳурмат бундан 43 йил муқаддам юзага келган эди, — деди у.

—Биз 1945 йилда ҳалок бўлганларни унутмаслик, бутун дунёда тинчлик учун, мамлакатларимиз ўртасида яхшироқ ҳамжиҳатлик учун, қуролсизланиш учун курашиш тўғрисида қасамёд қилган эдик.

Урушда 50 миллион киши ҳалок бўлганлигини кўплар унутиб қўйди, ўша ҳалок бўлган кишиларнинг 20 миллион нафари совет гражданлари эдилар. Биз, ветеранлар, уруш даҳшатларини жуда яхши биламиз ва у ҳеч қачон такрорланмаслигини талаб қиламиз.

АҚШ ва СССРдаги, жаҳоннинг бошқа мамлакатларидаги кишилар ядровий қуролланиш пойгаси тўхтатилишини қаттиқ талаб қилмоқдалар. Соғлом фикр ҳар иккала томон бир-бирларидан устунликка эришишга уринмаслигини тақозо этади.

Қуролланиш пойгасини тўхтатиш натижасида бўшайдиган миллиардлаб доллар маблағни Марсга экспедицияни ташкил этишгагина эмас, очларга кўмаклашиш, қашшоқликка қарши курашда «учинчи дунё» мамлакатларига ёрдам бериш, эпидемиялар, касалликлар тарқалган регионларга врачларни юбориш учун биргаликда сарфлашимиз мумкин. Бизнинг мамлакатларимиз ана шу маблағлардан бир-биримизга ўқитувчилар, студентлар, олимлар юбориб туришни кенгайтириш, космосда биргаликда ишлаш учун фойдаланишлари мумкин бўлур эди.

Италиялик сенатор, урушга қарши «Қуролсизланиш архиви» ташкилотининг президенти Л. Андерлини бундай деди:

— Бош секретарь жаноблари, Киев—Одесса маршрути бўйлаб иккинчи тинчлик сафарини ажойиб тарзда ниҳоясига етказишимизга имкон берган шу учрашув учун Сизга миннатдорчилик билдираман. Мана шу сафар Сизнинг Москвадаги учрашувингиз билан бир вақтда ўтганлиги учун, айниқса, муҳим бўлди, деб ўйлайман. Биз сизларнинг музокараларингиз чоғида содир бўлган воқеаларни эътибор бериб ва зўр қизиқиш билан кузатиб бордик. Ўртача ва камроқ олислик ракеталарига доир Шартноманинг ратификация ёрлиғини совет раҳбарияти томонидан имзолангани нини совет телевидениеси орқали кўрдик. Ана шуни кўрганимда мен, эҳтимол, биз тарихдаги бурилиш палласини бошдан кечираётган бўлсак керак, дедим.

Планетани учинчи жаҳон уруши хавфидан халос этиш миллионлаб кишиларнинг, болаларнинг орзусидир. Биз 2000 йилгача ядросиз дунёга етиб бориш тўғрисида ўйлаяпмиз. Бу орзу ҳам рўёбга чиқиши мумкин.

Бош секретарь жаноблари! Сизнинг зиммангизда ғоят катта масъулият бор. Биз ҳозир муваффақиятларга эришаётган эканмиз, бу Сизнинг янги сиёсатингиз шарофати, мамлакатингиз ўтказаётган сиёсатнинг шарофатидир.

— Мен АҚШдаги Исо черковлари миллий кенгашининг собиқ бош секретариман, — дейди К. Рэндолл. — Бугун мен миллионлаб диндорларни бирлаштирган 32 та ташкилот аъзо бўлган ана шу кенгаш делегациясига бошчилик қилмоқдаман. Москвада биз Совет Иттифоқининг черков арбоблари билан биргаликда учрашувингизнинг муваффақияти учун ибодат қилдик.

Биз 1956 йилдан буён Совет Иттифоқининг дин арбоблари билан учрашиб турамиз. Қайта қуриш ҳозирдаёқ Совет Иттифоқидаги черковнинг аҳволига таъсир ўтказганлигини кўриб, жуда ҳурсанд бўлдик. Бу йил Россияда христианликнинг 1000 йиллиги муносабати билан Қўшма Штатлардан Совет Иттифоқига 800 нафар америкалик келади. Биз бундай учрашув ва мулоқотларни жуда муҳим, деб ҳисоблаймиз.

Биз тинчлик истиқболларидан хавотирдамиз. Барчани қирилиб кетиш хавфидан халос этиш йўлида ҳамкорлик қилишни истаймиз. Биз ана шу кун келиши учун ибодат қилаверамиз.

АҚШдаги урушга қарши «Сэйн-Фриз» ташкилотининг президенти У. Коффин қуйидагиларни айтди:

Неча ўн йиллар мобайнида айни Қўшма Штатлар қуролланиш пойгасида ҳамиша олдинда бўлиб келди, Совет Иттифоқи эса унга етиб олишга ҳаракат қилди. Эндиликда қуролсизланиш пойгасида бу мамлакатлар ўрин алмашганликлари яққол кўриниб турибди.

Мен олий даражадаги учрашув тўғрисида рўй-рост гапирмоқчиман. Шартнома—тўғри йўналишдаги камтарона қадам, «совуқ уруш» шамоллари ўрнига орзу-умид еллари эсаётганининг рамзидир. Аммо биз одамларни ҳатто бир марта ҳам йўқ қилишга ҳеч қандай сабаб бўлмагани ҳолда уларни йигирма марта ўлдира оладиган ўша даҳшатли қурол нега 50 процент қисқартирилмади? Ядро синовлари нима учун тўхтатилмади, химиявий қуролни тугатиш тўғрисидаги битимга нима учун эришилмади, Европада оддий қурол-яроғларни қисқартиришга нима учун киришилмади, деб сўрашимиз лозим.

Инсон ҳуқуқларига келганда шуни айтиш кераккки, мамлакатингизда ҳозирдаёқ эришилган нарсалар ҳали қилиниши равшан бўлиб қолаётган нарсаларга қараганда бизда, Европа ва Америка урушга қарши ҳаракатларининг вакилларида анча кўпроқ таассурот қолдирди. Америкада юз минглаб америкалик гражданларни эркин, деб айтиш амри-маҳол эканлигини ҳатто Президент Рейган билмаган тақдирда ҳам, буни бутун дунё билади. Кечқурун келиб, тунай оладиган уйига эга бўлмаган гражданлар шулар жумласидандир.

Учрашув қатнашчилари «Тинчлик қушлари» урушга қарши болалар ташкилотининг ёш вакиласи В. Меласниемини самимий кутиб олдилар. Вилма М. С. Горбачевга рус тилида мурожаат этиб, бундай деди:

— Мен «Тинчлик қушлари» ташкилотимизнинг кичик бир делегацияси билан бирга Финляндиядан Москвага келдим. Турли мамлакатларнинг болалари ва ёшлари шу ташкилотнинг аъзоларидир. Биз бутун дунёдан 250 мингтага яқин хат тўпладик. Бу хатларни турли мамлакатларнинг болалари Сизга, ўртоқ Горбачев ва Президент Рейганга ёзишган. Улар ана шу хатларда урушдан ва табиатнинг йўқ қилинишидан қўрқаётганликлари, ўз келажакларидан ҳавотирланаётганликлари тўғрисида ёзадилар. Улар тинчлик ва бахтиёрликни ҳамиша ёвузликка қарама-қарши қилиб қўядилар, шу боисдан ҳам биз келажагимиздан қўрқмаслигимиз керак. Шу келажакни биз барпо этамиз. Ҳар қандай чегараларга ва ўртамиздаги тафовутларга қарамай, «Тинчлик қушлари» Женева ва Вашингтонга учиб бориб, болаларнинг хатларини тақдим этдилар. Ҳозир ана шу хатлар Москвада, биз эса бутун дунё болаларининг орзу-умидларини мумкин қадар кўпроқ кишиларнинг билишини истардик. Тинчлик ғояларини ёйиш, болалар урушдан қанчалик қўрқишларини тушунтириш биз учун жуда муҳимдир.

Олий даражадаги Совет—Америка музокаралари муносабати билан Москвага келган урушга қарши миллий ва халқаро ташкилотларнинг, хотин-қизлар, касаба союз, ёшлар ташкилотларининг, диний ҳамда бошқа ташкилотларнинг жами 44 вакили учрашувда сўзга чиқди.

(ТАСС).

ПОЙТАХТ КОММУНИСТЛАРИНИНГ НАКАЗИ:

ҚАЙТА ҚУРИШ ҚАТЪИЯТ БИЛАН ЎТКАЗИЛСИН!

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Тарих-архив институтининг ректори Юрий Николаевич Афанасьевнинг номзоди ҳам кўрсатилган эди. Бошланғич ташкилотда В. Трифоненко учун Ю. Н. Афанасьевдан кўра кўпроқ овоз берилди. Район даражасида студентнинг номзоди бир овоздан қўллаб-қувватланди.

Юрий Николаевич Афанасьевга чинакам Бутуниттифоқ минбари бериб қўйилган. У мамлакатда ўзининг илмий асарлари, ўткир публицистик мақолалари билан ном чиқарган. Барча вазиятларни эътиборга олиб, КПСС Москва шаҳар комитетининг бюроси кўпчилик овоз билан унинг номзодини пленум муҳокамасига киритиш лозим, деб ҳисоблади.

Шаҳарнинг бир неча ташкилотида «Огонёк» журналининг бош редактори Виталий Алексеевич Коротичнинг номзоди муҳокама қилинганида у овозларнинг зарур миқдорини ололмади. «Огонёк» — Бутуниттифоқ журнали, журнал редакторининг номзоди мамлакатнинг бошқа регионларида ҳам кўрсатилган. В. А. Коротич Херсон область партия ташкилотидан конференцияга делегат қилиб сайланди.

Фрунзе, Севастополь, Ленин, Октябрь районлари ва бошқа бир қанча районларда ҳам шунга ўхшаш вазиятлар бўлди, бу жойларда ўзларининг қайта қуришга астойдил тарафдор эканликларини кўрсатган кўпгина таниқли фан ва маданият арбоблари номзодлари айни бир вақтда муҳокама қилинди. Улар орасида Л. И. Абалкин, Т. И. Заславская, А. А. Нуйкин, Г. Я. Бакланов, Э. Г. Климов, Н. П. Шмелев, Ю. Ф. Карякин, Е. В. Яковлев, Г. Х. Попов, О. Н. Ефремов, А. И. Гельман, М. Ф. Шатров ва бошқа ўртоқлар бор. Гарчи уларнинг ҳаммалари делегат қилиб сайланмаган тақдирда ҳам бу нарса уларнинг қайта қуришга қўшаётган ҳиссасини асло камайтирмайди.

Биз олган ўнлаб хат ва телеграммаларда меҳнат коллективлари ва партия ташкилотлари айни бизнинг вакилимиз делегат қилиб сайлансин, деб талаб қилганлар. Бироқ шаҳар партия комитетининг бюроси пойтахт делегацияси умуман шаҳарнинг, шаҳар аҳолиси барча группаларининг, партия ташкилотлари турли категорияларининг манфаатларини ифодалайдиган бўлиши кераклигига асосланиб, иш тутди.

Кўрсатилган номзодларга қарши эътирозлар ҳам бўлди. Жумладан, район партия комитетларининг баъзи секретарлари, хўжалик раҳбарлари, адиблар шанига бир қанча мулоҳазалар айтилди.

Шаҳар партия комитетининг бюроси ана шу мурожаатномаларнинг ҳаммасини синчиклаб таҳлил этиб чиқди. Уларнинг ҳар бири юзасидан аниқ фикрга келинди: ўртоқлар яширин овозга қўйиш учун рўйхатга киритилиши мумкин.

Баъзи кишилар рўйхатга кириб олиш учун ўзининг хизмат мавқеидан фойдаланишга уриниб кўрди, группа манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қилди. Аммо қайта қуриш учун курашнинг шахсий нафсониятларга мутлақо алоқаси йўқ.

Делегатларни сайлаш демократия ва ошкоралик вазиятида ўтганини исботлаш учун шундай бир мисолни айтиб бермоқчиман. Биз Гавриил Харитонович Поповнинг номи теварагидаги кенг жамоатчилик фикрини эътиборга олиб, Ленин район партия комитети билан университет парткомига Москва Давлат университетининг номзодлари тўғрисидаги масалани қайтадан муҳокама қилишни таклиф этдик. Кейинча парткомнинг барча факультетлар партия ташкилотлари секретарлари иштирокидаги мажлисида икки номзод — А. А. Логунов билан Э. Д. Ершов номзодларини кўрсатиш тўғрисидаги қарор бир овоздан тасдиқланди. Шаҳарнинг энг йирик партия ташкилотларидан бирининг фикрига қулоқ солишимиз кераклиги равшан.

Шаҳар партия комитети бюросининг район партия комитетлари биринчи секретарлари иштирокидаги кенгайтирилган мажлисида номзодларни кўрсатиш якунлари чиқарилди, деди сўзини давом эттириб Л. Н. Зайков. Район комитетлари таклиф этган номзодларнинг ҳар бири принципиаллик, талабчанлик ва айни вақтда ошкоралик ва хайрихоҳлик муҳитида муҳокама қилинди.

Сўнгра пленум қатнашчилари яширин овозга қўйиш учун рўйхатга таклиф этиладиган номзодлар билан номма-ном таништирилди. Уларнинг ҳар бирини муҳокама қилиш принципиал руҳда, баъзан кескин, аммо ғоят хайрихоҳлик билан, ўртоқларча муҳитда ўтди.

Чунончи Ю. Н. Афанасьев Москва Давлат университетининг профессори В. А. Протопоповнинг, КПСС Москва шаҳар комитети ва область комитети партия тарихи институти директори З. П. Коршунованинг, Свердлов район партия комитети секретари А. Г. Борцовнинг саволлари ва танқидий мулоҳазаларига батафсил жавоб қайтаришига тўғри келди. Коммунистнинг қайта қуришга қўшаётган ҳиссаси ҳақида унинг қайта қуришни қўллаб-қувватлаш ҳақидаги гапларига қараб эмас, балки аввало ўзига топширилган соҳадаги аниқ-равшан ишларига қараб фикр юритиш лозимлиги таъкидланди. Қизғин мунозаралардан кейин Ю. Н. Афанасьевнинг номзоди кўпчилик овоз билан яширин овозга қўйиш учун рўйхатга киритилди.

Жамиятни янгилашда маданият арбобларининг роли тўғрисида СССР Кинематографчилар союзи правлениесининг биринчи секретари Э. Г. Климовга кўпгина ўткир саволлар берилди.

Жумладан, Ворошилов район партия комитетининг биринчи секретари А. И. Земсков мунозара маданияти бўлиши зарурлиги ҳақида, баҳслашувларда ёрлиқлар осишга йўл қўйиш мумкин эмаслиги, санъаткор зиёлиларнинг демократияни ривожлантиришдаги шахсий намунаси ҳақида гапирди. Санъат усталари халқдан қарздор бўлиб қолмоқдалар, деб таъкидлади у. Улардан революцион замонамизга монанд асарлар кутмоқдамиз. СССР халқ артисти М. А. Ульянов ва пленумнинг бошқа қатнашчилари ҳам бу долзарб мавзудаги суҳбатга қўшилдилар.

«Кўз микрохирургияси» тармоқлараро илмий-техника комплексининг бош директори С. Н. Федоров, Москва Давлат университетининг ректори А. А. Логунов, академик В. С. Семенихин ва бошқалар СССР Фанлар академияси экономика институтининг директори Л. И. Абалкиндан хўжаликислоҳоти қандай бораётганлиги, унга тўсқинлик қилаётган сабаблар ҳақида, халқ хўжалигини интенсивлашда академия фанининг роли тўғрисида гапириб беришни илтимос қилдилар.

Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти бош сиёсий бошқармасининг бошлиғи армия генерали А. Д. Лизичев, СССР Қуролли Кучлари бош штабининг бошлиғи — СССР мудофаа министрининг биринчи ўринбосари Совет Иттифоқи Маршали С. Ф. Ахромеев, Москва станоксозлик заводининг йўнувчи токари С. М. Лоцмановнинг, 40-ихтисослаштирилган ҳунар-техника билим юртининг директори С. П. Скоромисловнинг шахсий состав орасида сиёсий-тарбиявий ишдаги, ёшларни ҳарбий хизматга тайёрлашдаги камчиликлар тўғрисида айтган танқидий мулоҳазаларига жавоб қайтардилар.

Конференция делегатлигига бошқа номзодлар ҳам қизғин муҳокама қилинди.

Сўнгра яширин овоз берилди. Муҳокама қилинган 319 номзоднинг ҳаммаси овозларнинг сайланиш учун зарур бўлган миқдорини олди.

М. С. Горбачев, А. А. Громико, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рижков, В. М. Чебриков, Д. Т. Язов ўртоқлар КПСС XIX Бутуниттифоқ конференциясига Москва шаҳар партия ташкилотидан делегат қилиб сайландилар. Делегатлар орасида ишчилар синфининг, зиёлиларнинг намояндалари, партия, совет, хўжалик ходимлари бор.

Л. Н. Зайков XIX Бутуниттифоқ партия конференциясида пойтахт партия ташкилотидан вакил бўлиб қатнашиш учун ишонч билдирилган коммунистларни самимий табриклади. Москваликлар, деди у, конференция делегатлари юксак активлик, принципиаллик, билимдонлик, ишчанлик кўрсатишларини, партия турмушининг ленинча принципларини, КПССнинг демократия ва ошкораликни кенгайтириш, қайта қуриш йўлини қаттиқ туриб ҳимоя қилишларини кутадилар. Москваликлар ўз делегатларига мана шундай наказ бердилар.

1985 йилнинг апрелида бошланган янгиланиш натижалари ҳозир тобора яққолроқ кўринмоқда. Сиёсий системамизнинг барча бўғинлари ишида умрини яшаб бўлган ақидалар ва сийқа усуллар қатъият билан бартараф қилинмоқда. Бутун совет халқи чиндан ҳам қайта қуришнинг астойдил тарафдори, унинг бунёдкори бўлиб қолди. Партия Марказий Комитетининг москваликлар тўғрисидаги, пойтахтнинг энг зарур муаммоларини ҳал этиш ҳақидаги доимий ғамхўрлиги қайта қуришнинг барча жабҳаларидаги кундалик саботли ишда кучимизга куч қўшади.

Энди Бутуниттифоқ партия конференциясига тайёргарликнинг ғоят муҳим босқичи бошланмоқда. Партия ташкилотларида, меҳнат коллективларида партия Марказий Комитетининг Тезислари ишчанлик ва жонкуярлик билан қизғин муҳокама қилинмоқда. Конференция делегатлари ҳам бу ишга фаол қўшилишлари лозим.

КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг пленум қатнашчилари, конференция делегатлари билан самимий ўртоқларча суҳбати бўлди. Улар Михаил Сергеевич Горбачевдан куни кеча тугаган олий даражадаги Совет — Америка учрашувининг якунлари ҳақида гапириб беришни, халқ партия раҳбарлигида турмушимизни янгилаш соҳасида олиб бораётган ишни баҳолашни илтимос қилдилар.

Қийинчилик билан, баъзан кескин вазиятда ўтган мулоқотда, деди М. С. Горбачев, мамлакатларимизнинг, бутун инсониятнинг манфаатларини кўзлаб, СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатларни соғломлаштириш тенденцияси устунлик қилди. Бунда ҳам қайта қуришнинг, ҳам ички, ҳам халқаро сиёсатда ўзига йўл очиб бораётган янгича фикрлашнинг роли катта бўлди. Қайта қуриш туфайли мамлакатимиз ҳозир экономикани, демократияни жўшқин ривожлантиришнинг яхши намунасини кўрсатмоқда. Бу намуна бутун инсоният учун жозибадордир. Биз қайта қуриш орқали барча учун адолатли ва мустаҳкам тинчликнинг янги концепциясини таклиф қиляпмиз.

Совет кишилари шу ўзгартишларнинг асосий ҳаракатлантирувчи кучидир. Бу ўзгартишларни амалга оширишда бутун жамият қатнашмоқда. Буни англаш — дунёга таъсиримизни кучайтиришнинг дастлабки босқичи, калитидир, дунё эса партия теварагида жипслашган совет кишилари халқимизга муносиб жамиятни бунёд этаётганликларини тобора равшан кўрмоқда. Зеро социализм — халққа хизмат қиладиган тузумдир. Партия эса демократиялаш орқали қайта қуришнинг катта йўлига чиқиб олишдан иборат бўлган ишнинг асосий йўналишини белгилаб берди. Бу — ҳозир жамиятимизда қилинаётган ҳамма ишларнинг ўзагидир. Бу шунчаки формула эмас, балки ҳаракатнинг аниқ программасидир. Унинг марказий бўғини — халқни ўзгартишларнинг ҳамма жараёнларига жалб этишдан иборат. Мана шундай шароитда коммунистлар омма орасида ишлашни сабот билан ўрганишлари керак. Бу — осон вазифа эмас, аммо қайта қуриш мақсадларига эришишнинг бундан бошқа йўли йўқ.

Экономикада қатъият билан катта ўзгариш қилиниши лозим. Одамлар иш натижаларини ўзларига, ўзларининг ҳаёт ва турмуш шароитларига қиёс этиб, шу ўзгаришларга баҳо берадилар. Бу соҳада нималар қилинмоқда?

Аграр секторда олға томон қилинаётган ҳаракат жадаллашди, демак, озиқ-овқат муаммосини тезроқ ва тўлиқроқ ҳал этиш учун амалий имконият бор. Соғлиқни сақлашга, уй-жой қурилишга, маиший соҳага катта маблағ сарфланди. Машинасозлар суръатни кучайтирмоқдалар, бу эса бутун халқ хўжалигидаги фан-техника тараққиётини жадаллаштиришнинг гаровидир.

Бироқ мана шуларнинг ҳаммасига қарамай, экономикани қайта қуриш ҳали исталганчалик натижа билан бораётгани йўқ. Сусткашликнинг таъсири бор, бошқарувнинг маъмуриятчилик, тазйиқ ўтказувчилик усуллари ҳам тугатилмаган. Баъзи бировлар корхона тўғрисидаги қонунни четлаб ўтишга, давлат буюртмасига имкони бўлган ва имкони бўлмаган ҳамма нарсани тиқиштиришга, меҳнат коллективларининг ҳуқуқларини камайтириб, бутун масъулиятни эса уларнинг зиммасида қолдиришга уринмоқдалар.

Хўш, мана шундай шароитда нима қилмоқ керак? Аввало саросимага тушмаслик, титрамаслик керак. Бу жиддий ишда беҳуда ҳис-ҳаяжонга берилмаслик керак, ўртоқлар. Сўлча иборалар ҳам мақбул эмас. Бу иборалар ёрдамида арзон обрў орттириш керак эмас, олисни кўзлаб, вазминлик билан фикр юритиш асосидаги саботли конкрет ишгина амалий натижа беради.

М. С. Горбачев СССР Госпланн раисининг биринчи ўринбосари академик С. А. Ситарянга мурожаат этиб, йилнинг беш ойи якунлари тўғрисидаги баъзи маълумотларни аниқлаб олади. У туб хўжалик ислоҳоти шароитида министрликлар ўз ўрни ва ролини қандай топаётганлигини қизиқиб сўрайди.

Улар вазиятни билиб олиб иш юритаётган жойларда аҳвол яхшилик сари сезиларли равишда ўзгармоқда, деб таъкидлайди иқтисодчи-олим.

Қайта қуришнинг ҳамма жабҳаларида сезиларли тараққиёт ҳам, янглишишлар, хатолар ҳам бор, деди сўнгра КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, бироқ энг муҳими шуки, тажриба орттирилмоқда, бизнинг XIX Бутуниттифоқ партия конференциясида муҳокама қилиш учун таклифларимиз бор. Биз босиб ўтган йўл ва олға ҳаракатни қандай қилиб жадаллаштириш маъносида ҳам таклифларимиз бор. Шу боисдан ҳам конференция партия, мамлакат турмушидаги муҳим босқич бўлиб қолишига аминман. Хўш, сизлар бу ҳақда нима деб ўйлайсизлар? Сизлар ўз вазифаларингизни қандай тушунаяпсизлар?

— Масъулият, интизом оширилсин, кўпроқ ва яхшироқ ишлаш керак, деган хитоблар эшитилади.

М. С. Горбачев бунга қўшилади. Биз ҳаммамиз иш суръатини оширишимиз керак, шундагина қайта қуриш дадилроқ юришади, деди у. Илгари қандай бўлар эди: одамлар бошлиқлар бош қотиришаверсин, деб мулоҳаза юритар эдилар. Энди биз ҳаммамиз, ҳар биримиз умумий иш учун жавобгармиз. Мана шунинг ўзи демократиядир, ҳуқуқлар билан масъулиятнинг бирлигидир. Бу — диалектикадир, биз шу диалектикани амалда ўрганяпмиз. Модомики ўрганаётган эканмиз, албатта ўрганиб оламиз. Бунинг учун ҳозир ҳамма шароит бор. Асосий хулоса, суҳбатимизнинг маъноси ҳам мана шундан келиб чиқади: биз тўғри йўлда турибмиз ва қайта қуриш йўлидан олға боравериишимиз керак!

(ТАСС).

ОКТЯБРЬ ИШИГА СОДИҚ

Ёшлигидан профессионал революционер, кўпгина чор турмалари ва сургунларидан ўтган киши, Гражданлар уруши вақтида турли фронтлардаги бир қанча армияларнинг сиёсий комиссари ва революцион ҳарбий кенгашининг аъзоси, 1921 йилдан эса масъул партия ва хўжалик ишларида бўлган. Коммунистик партия ва Совет давлатининг таниқли арбоби В. В. Куйбишевнинг ҳаёт йўли мана шундай. 3 июнь куни Москвада ўтказилган тантанали йиғилиш В. В. Куйбишев туғилган куннинг юз йиллигига бағишланди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Н. Н. Слюньков, СССР Министлар Совети Раисининг ўринбосари Л. А. Воронин, КПСС Марказий Комитети Пропаганда бўлимининг мудири Ю. А. Скляров, партия ветеранлари, меҳнат коллективлари, партия, давлат ва жамоат ташкилотларининг вакиллари президиумга чиқдилар.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. К. Гусев доклад қилди.

Социалистик қурилишнинг тинч йилларида В. В. Куйбишевнинг ташкилотчилик ва раҳбарлик истеъдоди айниқса ёрқин намоён бўлганлиги айтилди. Кўпчилик раҳбар кадрлар сингари унинг ҳам иш услуби партия-давлат бошқаруви маъмурий-буйруқбозлик системаси методларидан ҳоли бўлмаса-да, у экономикамизнинг бунёдга келиши, мамлакатни жадал индустрлаштириш, унинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш учун кўп ишлар қилди.

СОВЕТ БОЖХОНАСИНИНГ ЮБИЛЕЙИ

3 июнь куни Москвада бўлиб ўтган тантанали йиғилиш Совет божхонаси органларининг 70 йиллигига бағишланди.

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Давлат божхонаси контроли бош бошқармасининг бошлиғи В. Н. Базовский, сўзга чиққан бошқа кишилар Советлар ҳокимиятининг тонготарида ёш давлатнинг иқтисодий ва сиёсий манфаатларини ҳимоя қилиш учун ташкил этилган совет божхона хизмати бугунги кунда ҳам зиммасига қўйилган вазифаларни муносиб равишда бажармоқда, дедилар.

Йиғилишда КПСС Марказий Комитетининг секретари А. И. Лукьянов, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. М. Каменцев, бир қанча министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, саркардалар, жамоатчилик вакиллари қатнашдилар.

Бир қанча социалистик мамлакатлардан ва Финляндиядан келган делегациялар ҳозир бўлди.

(ТАСС).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми партия, совет ва комсомол органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун Ўзбекистон Компартияси Хоразм область Янгибозор район комитетининг биринчи секретари ўртоқ Раъно Иброҳимовани Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

Дунё воқеалари

ЯНГИ МАРРАЛАРГА

Оммавий ахборот воситалари олий даражадаги Совет — Америка учрашувининг аҳамиятига М. С. Горбачев: «Шу кунларда Москвада содир бўлган воқеа — катта сиёсатдир», деб берган лўнда баҳони бутун дунёга тарқатди. Бу сиёсат Совет Иттифоқида ҳам, Қўшма Штатларда ҳам, жаҳоннинг бошқа мамлакатларида ҳам миллион-миллион кишиларнинг манфаатларига даҳлдор эканлиги билангина катта сиёсат бўлиб қолмай, у олий даражадаги ҳар бир янги учрашув «совуқ уруш» негизларига зарба бўлганлиги учун ҳам катта сиёсатдир. Женевадан бошлаб ҳар бир учрашув сари «совуқ уруш» қўрғонида тобора сезиларли туйнуклар очила борди, улар янги давримизга муносиб бўлган маданиятли жаҳон сиёсати майдонига чиқиш имконини бермоқда.

Ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисидаги Совет-Америка Шартномасини кучга киритиш ҳақида ратификация ёрлиқларини айирбошлаш Москва учрашувининг ҳақиқий чўққиси бўлди. Бу шунчаки расмий иш бўлиб қолмади, чунки Москва учрашувини янги марраларга олиб чиқди. Москвада ратификация ёрлиқларини айирбошлаш билан ядровий қуролсизланиш даври бошланди. Президент Р. Рейган шуни назарда тутиб, ўртача ва камроқ олислик ракеталарига доир шартноманинг кучга киришини тарихий воқеа, деб атади. «Тарихда биринчи марта Америка ва Совет ядровий ракеталарининг бутун бир туркуми тугатилди, — деб таъкидлади президент. — Бундан ташқари мазкур Шартномада тарихда ғоят қаттиқ текшириш режими кўзда тутилган ва илк бор инспекция группалари доимий асосда иккала мамлакатда турибдилар».

Чет эл матбуот, сиёсат ва жамоат арбоблари шу фактга юксак баҳо бердиларки, Москвада ҳар иккала томон ядро урушида ғолибларнинг бўлиши мумкин эмаслигига ва у ҳеч қачон бошланмаслиги кераклигига ишончлари комил эканлигини яна бир бор таъкидладилар, Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар ўртасида хоҳ ядровий ёки оддий, ҳар қандай урушнинг олдини олишга азму қарор қилганликларини ҳамда ҳарбий устунликка эришиш йўлидаги ҳар қандай муддаолардан воз кечганликларини тасдиқладилар.

Шу тариқа, деб таъкидланади кўпдан-кўп шарҳларда, муваффақиятли ривожланиб бораётган Совет-Америка мулоқоти на фақат бугунги, балки эртанги куннинг, шунингдек келгуси асрнинг муаммоларини ҳал этиш учун амалий асос бўлиб хизмат қилади. Бу жараён Совет Иттифоқи халқларининг ҳам, Қўшма Штатлар халқларининг ҳам туб манфаатларига мос бўлиб тушади, ҳамда анча барқарор, мустаҳкам ва бехатар дунёни вужудга келтиришга кўмаклашиши мумкин.

Москвада олий даражадаги Қўшма баёнотда иккала давлат раҳбарлари стратегик ҳужум қуролларини қисқартириш ва чеклаш тўғрисидаги Шартноманинг қўшма лойиҳаси ҳозирдаёқ ишлаб чиқилганлигини қайд этиб ўтдилар. Лойиҳада кенг ва муҳим ҳамжиҳатлик соҳалари қайд этилган, шунингдек ҳамжиҳатликка эришилмай қолаётган масалалар хусусидаги позициялар муфассал баён қилинган. Мазкур Шартномани имзолашга тайёрлаш учун талайгина қўшимча иш қилиниши зарурлигига қарамай, текстнинг қўшма лойиҳасида кўпгина энг муҳим қоидалар қайд этилган.

М. С. Горбачев билан Р. Рейган асос бўладиган мана шу ҳамжиҳатликка амал қилиб, бу соҳадаги куч-ғайратларни зўр шижоат ва собитқадамлик билан давом эттириш тўғрисида аҳдлашиб олдилар. Иккала мамлакат делегацияларига 12 июль куни Женевага қайтиб бориш топшириғи берилди. Ҳали қолаётган муаммолар ҳал этилиб, Шартнома ва у билан боғлиқ ҳужжатлар келишиб олиниши биланоқ, улар дарҳол имзоланиши принципиал равишда англаб олинди.

Қитъалараро баллистик ракеталарни ва сув ости кемаларидаги баллистик ракеталарни учириш ҳақида хабардор қилиш тўғрисида Москвада Совет-Америка битими имзоланганлигини жаҳон афкор оммаси ядро уруши чиқиб кетиши хавфини камайтириш йўлида қўйилган муҳим қадам, деб баҳолади. Ядро синовларини батамом тўхтатишдан иборат пировард мақсад йўлида ядро қуроли ер ости синовларини чеклаш тўғрисида 1974 йилги Совет-Америка шартномаси ва тинчлик мақсадларида ер ости ядро портлатишлари ҳақида 1976 йилги шартнома ратификация қилинишини таъминлаш борасида иккала томон сарфлаётган куч-ғайратлар ҳам худди шу мақсадга эришишга қаратилган. Шу жиҳатдан ядро портлатишлари устидан контролликка доир қўшма Совет-Америка эксперименти тўғрисида Москвада имзоланган битимга катта аҳамият берилмоқда.

Москвада регионларга оид кўпгина масалалар, жумладан Яқин Шарқ, Эрон билан Ироқ ўртасидаги уруш, Африка Жануби, Африка Муғузи, Марказий Америка, Кампучия, Корея ярим оролига доир ҳамда бошқа масалалар батафсил муҳокама қилинди. Иккала томон 1988 йилнинг апрелида Женевада Афғонистон можаросини бартараф этишга доир битимлар тузилганлиги муносабати билан мамнуният изҳор қилди. Гарчи бўлиб ўтган муҳокамалар натижасида маҳаллий можаронинг сабабларига ҳам, шунингдек уни бартараф этиш воситаларига ҳам баҳо беришда жиддий ихтилофлар аниқланиб қолган бўлса-да, иккала мамлакат раҳбарлари бу тафовутлар Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар ўртасида амалий ҳамкорлик қилиш учун тўсиқ бўлмаслиги керак, деган фикрга қўшилдилар.

Москва учрашуви икки томонлама муносабатлар соҳасида ҳам самарали бўлди. Учрашув давомида имзоланган бир қанча битимлар транспорт фани ва технологияси, денгиздагиларни излаш ва қутқариш, Тинч океаннинг шимолий қисми ва Беринг денгизи районларида бирлашган радионавигация системасини вужудга келтириш каби соҳаларда, шунингдек балиқ хўжалиги соҳасида ҳамкорлик қилиш учун қўшимча имкониятлар очади.

М. С. Горбачев Москвада ўтказилган матбуот конференциясида олий даражадаги Совет-Америка учрашувининг якунларини чиқара туриб, уни катта сиёсий аҳамиятга молик воқеа, деб атади. Чет эл матбуоти бу баҳога қўшилиб, Совет-Америка мулоқоти бундан буён ҳам иккала мамлакат халқларининг бахт-саодати, бутун дунё бахт-саодати йўлида муваффақиятли ривожланиб бораверсин, деган истакни билдирмоқда.

Геннадий ШИШКИН.
(ТАСС).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

КОБУЛ. Афғонистон Республикаси Ташқи ишлар министрлиги Кобулдаги БМТ кузатувчилари группасининг ваколатхонасига ўн биринчи нота топширди. Унда Покистон томони Женева аҳдлашувларининг моддаларидан четланаётганлигидан шикоят қилинган. Бу нотада, шунингдек бундан олдинги ноталарда Покистон Женева аҳдлашувларига риоя этмаётганлигининг янги-янги фактлари қаерда, қачон содир бўлганлиги аниқ кўрсатиб ўтилган ва БМТ кузатувчиларидан мазкур районларга махсус группалар юбориб, натижаларни Афғонистон ҳукуматига маълум қилиш яна бир марта сўралган.

ДЕҲЛИ. Умумҳиндистон мустақиллиги учун курашувчилар ташкилоти билан Ҳиндистон—Афғонистон маданий жамияти ташкил қилган митинг қатнашчилари империализм ва реакция кучларига қарши курашаётган Афғонистон Республикаси ҳукумати билан бирдамликларини, Афғонистон жамиятини демократиялаштириш йўлидаги ташаббусларни қўллаб-қувватлаётганликларини изҳор этдилар. Митингда Ҳиндистоннинг жамоат ва сиёсат арбоблари, парламент аъзолари, иккала жамиятнинг фаол кишилари қатнашди.

НЬЮ-ЙОРК. Исроил босиб олган Иордан дарёси Ғарбий соҳили билан Ғазо секторида фаластинлик аҳолининг қўзғолони бошланган ўтган йил 8 декабридан бери Исроил солдатлари 207 нафар арабни ўлдирдилар ва 5133 нафар араб жароҳатланди.

Ассошиэйтед Пресс агентлиги Исроил ҳарбий идораси тайёрлаган ёпиқ доклад маълумотларига асосланиб хабар беришича, бундан ташқари, ҳозир 10 минг фаластинлик террорчилик фаолиятида бўлган деб айбланиб турмаларга ташланган. Қамоққа олинганларнинг кўп қисмини 16 ёшгача бўлган ўсмирлар ташкил қилади. Негев чўлидаги Кетзиот қамоқ лагери чодирларида 3 мингга яқин фаластинлик яшамоқда. Улар очликдан, сув етишмаслиги ва Цельсий ҳисоби билан 45 даражага чиқувчи иссиқдан доимо азоб чекмоқдалар, уларни соқчилар калтакламоқдалар ва ҳақорат қилмоқдалар. Лагерь маҳбуслари ташқарига чиқаришга муваффақ бўлган мактубда маҳбуслар яшаётган шароит улар аслида секин-аста қирилиб кетишга маҳкум этилганликларидан далолат бериши айтилади.

[ТАСС].

«Совет Ўзбекистони»га жавоб берадилар

«ТАНҚИД ШАКАР ЭМАС-ДА...»

Газетанинг шу йил 4 март сонида босилган юқоридаги сарлавҳали мақолада Косон район «Шарқ юлдузи» ва Усмон Юсупов район «Шонли йўл» газеталари ўз ишларини қайта қуриб олмаётганликлари, газеталар саҳифаларида бўш материаллар ёритилаётганлиги, орфографик ва стилистик хатоларга йўл қўйилаётганлиги кўрсатиб ўтилган эди.

— Мақола район партия комитети бюросида муҳокама қилинди ва унда келтирилган фактлар тасдиқланди, — дейилади КОСОН РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИдан олинган расмий жавобда. — Раҳбарликни етарли даражада таъминламаганлиги, газета саҳифаларида кўплаб хатоларга йўл қўйганлиги учун район «Шарқ юлдузи» газетасининг редактори Н. Муҳамедов қаттиқ огоҳлантирилди.

Газетанинг сифатли ва материалларнинг пишиқ бўлиб чиқишини таъминламаганлиги учун редактор ўринбосари Э. Райҳонов ва газета масъул секретари Т. Рўзимуродовлар аввал редакция бошланғич партия ташкилоти йиғилишида огоҳлантирилганлиги инобатга олинди.

Район партия комитети пропаганда ва агитация бўлимига, «Шарқ юлдузи» газетаси редакцияси ва унинг бошланғич партия ташкилотига газетада ёритиладиган материалларнинг ҳар томонлама мукаммал қилиб тайёрланишига эътибор бериш, газета саҳифаларида хато ва нуқсонларнинг чиқиб кетмаслик чораларини кўриш вазифаси топширилди.

«Танқид шакар эмас-да...» сарлавҳали мақола юзасидан УСМОН ЮСУПОВ РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИдан шундай мазмунда расмий жавоб олинди:

— Мақола район партия комитети бюро мажлисида муҳокама қилинди. Район «Шонли йўл» газетаси саҳифаларида босилган танқидий материалларга эътиборсизлик билан қараганликлари, унда билдирилган камчиликларни бартараф этиш чора-тадбирларини ўз вақтида белгиламаганликлари учун Калинин номли, «Совет Россияси», «Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги», «Пахтакор», «Тошкент» совхозлари ҳамда район агросаноат бирлашмаси бошланғич партия ташкилотлари секретарлари К. Султонов, З. Эшбоев, М. Бегалиев, П. Аҳмедов, М. Бойқобилов, М. Ходиевлар қаттиқ огоҳлантирилдилар.

Хўжалик, ташкилотлар раҳбарлари, бошланғич партия ташкилотларининг секретарларига газета билан алоқани мустаҳкамлаш, газетада босилган ҳар бир танқидий материалга ўз вақтида жавоб бериш ҳамда мавжуд камчилик ва нуқсонларни тез орада бартараф этиш юзасидан чора-тадбирларни белгилаш топширилди.

Район «Шонли йўл» газетаси редакциясига газетада ёритилаётган ҳар бир мақоланинг мазмундорлиги ва таъсирчанлигига эришиш вазифаси юклатилди. Шунингдек, редакция ходимларининг унумли ишлашлари учун уларнинг иш шароитларини яхшилаш, газета редакциясини малакали кадрлар билан таъминлаш юзасидан тадбирлар белгиланди.

ОГОҲЛАНТИРИЛДИЛАР

«Бизнинг район алоқа бўлимида обуначиларга хизмат қилиш кўнгилдагидек йўлга қўйилмаган. Баъзи ходимларнинг ўз ишига совуққонлик билан қарашлари туфайли газета-журналлар ўз вақтида эгаларига етказиб берилмайди», — деб ёзади Қува шаҳрида истиқомат қилувчи З. Саледиинов редакциямизга йўллаган хатида.

ҚУВА РАЙОН СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИдан олинган расмий жавобда қайд этилишича, район алоқа бўлими иши текширилди. Ишда камчиликларга йўл қўйганликлари учун алоқа бўлими бошлиғи ўринбосари Мирзараҳимов ҳамда почтальон Хатамқулов огоҳлантирилдилар.

• *Бугун—Мелиораторлар куни*

ЗАМОН ФАРҲОДЛАРИ

Ирригация ва мелиорация тушунчаси Шарқда узоқ асрлардан бери маълум. Ўша даврдаёқ кичик-кичик суғориш каналлари қазилган, сув иншоотлари барпо этилган, сополдан дренажлар ётқизилган. Узоқ йиллардан бери воҳалардаги ҳаёт ва уларнинг гуллаб-яшнаши ирригатор ва мелиораторларнинг катта, машаққатли меҳнати билангина таъминланган. Уларнинг жасорати ҳақида халқимиз афсоналар тўқиган, қўшиқлар куйлаган.

Аммо ҳозирги кунда қудратли, юқори унумли техника ҳам замонавий «Фарҳод»лар ишини енгиллаштирмади. Фақатгина иш кўламини кенгайтиришга, беқиёс натижаларни қўлга киритишга имконият яратди. Ҳозир суғориладиган майдонлар республикамиздаги умумий ер майдонининг ўн иккидан бир қисмини ташкил этади ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг 96 процентини беради.

Ҳозир Ўзбекистон ирригация ва мелиорациянинг ривожланиш даражасига кўра жаҳонда олдинги ўринлардан бирида туради. Республикамиз мелиораторлари ўзларининг касб байрамларига муносиб меҳнат армуғонлари билан келдилар.

Министрликнинг қурилиш ва саноат ташкилотлари рентабеллиги йил бошидан бери 12—16 процентни ташкил этмоқда. Ўтган йилга нисбатан зарар кўрадиган корхоналар сони 75 процентга қисқарди. Бу ҳол тўла хўжалик ҳисобини жорий этиш, ўз харажатларини қоплаш, ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга ўтишга имкон беради.

Йил бошидан бери ўтган тўрт ой мобайнида пудрат ишларининг умумий ҳажми бўйича план 105 процент, фойда бўйича 104 процент бажарилди.

Ўтган йил пахта йиғимтерими тугаши биланоқ 1988 йил ҳосили учун кураш авж олдириб юборилди. Бунёдкорлар вегетация давригача пландаги 4246 та ўрнига 4417 та гидротехник иншоотни ремонтдан чиқардилар. Хўжаликлараро суғориш тармоқларини тозалаш топшириғи 109 процент, хўжаликлараро коллектор-дренаж тармоқларини тозалаш 108,5 процент қилиб адо этилди. Ички хўжалик тармоқларини тозалаш бўйича мўлжалдагидан анча ортиқ иш бажарилди.

Ер — халқимизнинг асосий бойлиги. Мелиораторлар эса унинг унумдорлигини доимо ошириб боришга даъват этилганлар. Ўзбекистон мамлакатимизнинг асосий суғорма деҳқончилик районларидан бири ҳисобланади. Иттифоқимиздаги барча суғориладиган ерларнинг 20 проценти, Ўрта Осиё регионидаги шундай ерларнинг ярмидан кўпроғи республикамиз территориясидадир. Шу сабабли бизда катта ва мураккаб сув хўжалиги комплекси ташкил топган. Сув хўжалигидан фойдаланиш ташкилотларининг асосий фондлари беш миллиард сўмликдан ошиб кетди. Ҳар йили сув хўжалигидан фойдаланишга 300 миллион сўм ажратилмоқда. Суғориладиган ерларда қишлоқ хўжалигини интенсив ривожлантириш учун қудратли потенциал яратилган.

Бироқ кейинги икки ўн йилликда янги ерларни ўзлаштириш суръатлари мавжуд ирригация ва мелиорация системасини такомиллаштириш ишлари суръатидан анча илгарилаб кетди. Натижада республика сув хўжалиги ходимлари бир томондан халқ хўжалиги тармоқларида сув сарфининг ортиши, иккинчи томондан эса сув ресурсларининг камайиб кетиши каби муаммоларга дуч келдилар. Сув кўзда тутилганидек 4,8 миллион гектар ўрнига 4,1 миллион гектар ерга сарфланмоқда.

Ерларнинг мелиоратив ҳолати ҳам ғоят ўткир масала бўлиб қолди. Бу — дренажлар системасини ривожлантириш ва такомиллаштириш, магистрал ва хўжаликлараро коллекторларни реконструкция қилишга етарли эътибор берилмаганлиги, ички хўжалик системасидан фойдаланиш даражасининг пастлиги, шўр ювиш технологиясининг бузилиши, агротехника ва алмашлаб экишга риоя қилмаслик натижасидир. Шундай қилиб, ўн иккинчи беш йилликнинг бошларига келиб, биринчи навбатда мелиоратив ҳолатини яхшилашга муҳтож бўлган ерлар 600 гектарни ташкил этди. Бир миллион гектарга яқин ернинг мелиоратив ҳолати барқарор эмас. Чунки бу ерларнинг табиий ва сунъий зовурлар билан таъминланиши талаблардан орқада.

Бу ҳолат сув хўжалиги сиёсатини шошилинч равишда қайта қуришни тақозо қилди. Ҳозир мелиораторлар аҳволни яхшилаш учун барча зарур чораларни кўришмоқда. Ана шу мақсадларга бу йил республика сув хўжалиги капитал маблағининг 70 проценти жалб этилди.

Мелиораторлар олдида беш йилликнинг қолган йиллари мобайнида қониқарсиз аҳволдаги ерларни мелиорациялаш планларини бажариш, оқава сувлари чиқиб кетадиган коллектор ва зовурларни реконструкция қилиш ишларини авж олдириш каби муҳим вазифалар турибди.

Ерларни мелиорациялаш ишлари замонавий технология асосида прогрессив вертикал ва ёпиқ горизонтал дренажларни қуриш орқали амалга оширилади. Бунинг учун турли ҳимоя қилувчи ва фильтрловчи материаллар билан эгилувчан полиэтилен қувурлардан фойдаланган ҳолда тўла механизация ва юқори унумли усуллар ёрдамида ёпиқ горизонтал дренаж қуриш бўйича мақсадли комплекс программа ишга солинмоқда. Натижада ўтган йилнинг ўзида министрликнинг қурилиш ташкилотлари 870 километр ёпиқ горизонтал дренаж қурдилар. Бу йил 2400 километр, беш йиллик охиригача эса 15 минг километр шундай дренажлар қуриш мўлжалланяпти. Ўн учинчи беш йилликда ёпиқ горизонтал дренажлар қуриш суръати яна ҳам ортади.

Кўзланган режаларни суғориладиган майдонларни кенгайтирмасдан амалга ошириш мумкин эмас. Чунки республикамиз аҳолиси сони тобора ортиб бормоқда. Аҳоли жон бошига тўғри келадиган суғориладиган ерлар камайяпти. Ҳозир ҳар бир киши ҳисобига 0,22 гектар ер тўғри келади. Икки мингинчи йилга бориб бу рақам 0,12—0,14 гектар бўлиши кутиляпти. Шу майдонларнинг ярми техник экинлар учун ажратилади. Шунинг учун 15—20 йил мобайнида 6—8 миллиард кубометр сувни тежаш ҳисобига суғориладиган ерлар ҳажмини 800 минг гектар оширамиз. Бу қийин вазифани амалга ошириш Орол денгизи ҳавзасида экологик вазиятни яхшилаш билан боғлиқдир.

Ҳозир алмашлаб экиш тўғрисида Қонун амал қиляпти. Сувдан фойдаланиш планларига мувофиқ ҳар гектар ҳисобига сув сарфини камида 15 процент қисқартириш кўзда тутилаётир. Бунга сув тежаш технологиясини кенг қўллаш орқали эришилади. Шу мақсадда министрликка қарашли саноат корхоналарида занглмайдиган сифонлар, томчилаб суғориш системаси учун ускуналар ва суғоришнинг бошқа замонавий техника воситалари ишлаб чиқарилмоқда.

Сувдан рационал фойдаланиш ва сув ресурсларини асраш муаммолари бир-биридан ажралмасдир. Ҳозир кичик дарёлар сувини асраш ўткир муаммо бўлиб турибди. Республикамизда Сирдарё ва Амударё ҳавзасидаги кичик дарёлар сувининг 50 процентидан фойдаланилади. Ана шуларни ҳисобга олиб кичик дарёларни асрашнинг барча тадбирлари илмий асосда ишлаб чиқилмоқда. Ҳамма областларда сувни ҳимоя қилиш зоналарини белгилаш бўйича комиссиялар ишламоқда.

Ишнинг мақсадга мувофиқ ташкил этилиши ўз самараларини беряпти. Суғориш системаларининг фойдали таъсири ўтган йилги 0,61 дан 0,62 га кўтарилди.

Мамлакатимизда авж олиб кетган қайта қуриш ва жамиятни демократиялаш ишига амалий иш билан жавоб бериш учун курашаётган республикамиз мелиораторлари меҳнат унумдорлигини ошириш, муҳим ишлаб чиқариш масалаларини ҳал этишда тобора активлик кўрсатмоқдалар. «Самаркандводстрой» трестининг Жомбойдаги механизациялашган кўчма колоннаси монтажчилар бригадаси бошлиғи А. Карпенко, «Ферганаирстрой» трести Шўрсув механизациялашган кўчма колоннаси экскаваторчиси И. Исмонқулов, «Туямуюнгидрострой» қурилиш бошқармаси 2-қурилиш-монтаж бошқармаси дурадгори Р. Бекназаров, «Каттакурганводстрой» тресті Нарпай механизациялашган кўчма колоннаси бетончилар бригадири Ш. Асроров, «Хорезмводстрой» тресті Урганч қурилиш-монтаж бошқармаси комплекс бригадаси бошлиғи Д. Абдалов ва бошқа илғорлар номини ушбу байрам кунида мамнуният билан тилга оламиз.

Иш юритишнинг тўла хўжалиқ ҳисоби, ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш мелиораторлар коллективларининг янада унумли меҳнат қилишлари учун кенг имкониятлар очмоқда. Биз шуни назарда тутиб, келаси йил планига тузатишлар киритяпмиз. Ўз резерв ва имкониятларини аниқлаб олган пудратчи ташкилотларимиз 1989 йил планига қўшимча 15 минг квадрат метр уй-жой, 600 ўринли мактабгача тарбия муассасалари, 800 ўринли мактаб ва 1000 ўринли клублар қуришга аҳд қилишди. Кўзланган марраларни эгаллаш учун барча имкониятлар бор.

П. ШУТКО,
Ўзбекистон ССР мелиорация ва сув хўжалиги министри ўринбосари.

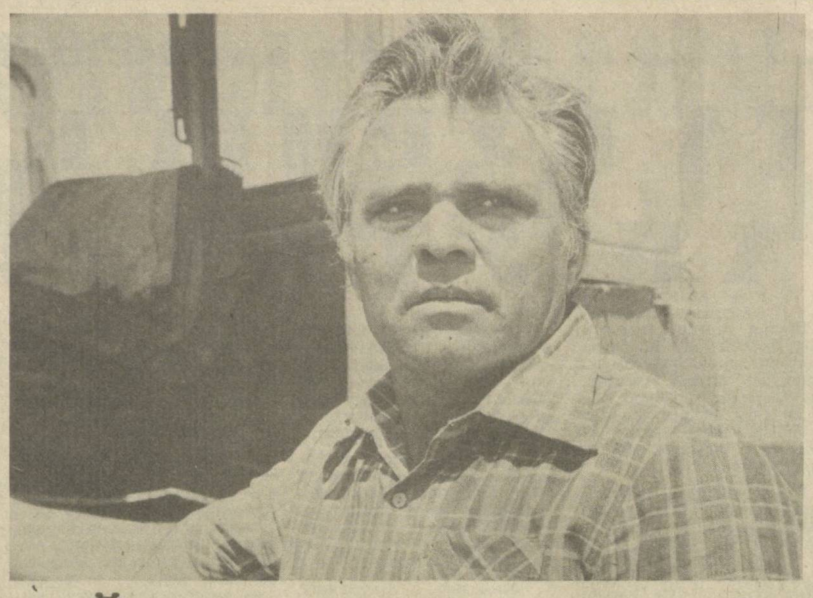

Ўрнак кўрсатиб

«Джизакстепстрой»нинг 23-механизациялашган кўчма колоннасининг илғор бульдозерчиси Михаил Михайлович Бурнаков ўн уч йилдан бери чўлдаги поёни кенг ерларни ўзлаштиришдек хайрли ишларда фаол қатнашиб келмоқда. У кўпдан бери илғор бригадага бошчилик қилиб, қанчадан-қанча майдонларни чўл бағридан юлиб экинзорларга айлантиришга баракали ҳисса қўшди.

Шу кунларда моҳир бульдозерчи бошчилик қилаётган коллектив XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси шарафига ўз устига юксак мажбурият олиб ишламоқда. Ойлик топшириқларини 120—130 процентдан бажариб чўлқуварларга чинакам ўрнак кўрсатмоқда.

Суратда: М. М. Бурнаков.

О. Ҳошимов фотоси.

ОЛТИН ОХУР

СССР Рангли металлургия министрлиги корхоналаридаги назоратсизлик юлғичлар учун қўл келмоқда

Ўзбекистон ССР ички ишлар министри У. Раҳимов билан Олмалиқ шаҳрига... олтин эритишга келдик. Баҳорги ёқимсиз ёмғир ёғарди. Шунинг учун ҳам шаҳар милиция бўлими ҳовлисида унинг эгалари брезент чодир ўрнатишганди. Бу чодир тагида қимматли металлни олиш учун ҳамма нарса тахт турарди. Жиноий жавобгарликка тортилганларнинг бири — А. Таранцов мўъжазгина тигелни олди-да, уни қора кукун билан тўлдирди ва оддий автоген горелкаси билан идиш ичидаги кукунни қиздира бошлади. Орадан кўп ўтмай, қора масса қайнади, Таранцов эса худди сеҳргардек тигелга қандайдир оқ кукунларни олдинма-кейин солиб турарди. Қайнаётган пой бизнинг кўз олдимизда тиниқлашди ва орадан бор-йўғи 10—12 минут ўтгач, «эритувчи» аппаратни тўхтатди. Тигелни совуқ сувга солди, сўнгра эса ундан сариқ металл ғўлачасини қоқиб туширди. Ғўлачада 153 грамм юксак пробали соф олтин бор эди.

Бу тергов эксперименти эди. Бироқ бундан бир қанча вақт илгари Олмалиқда социалистик мулкни талон-торож қилувчилар группаси худди шундай оппа-осон йўл билан олтин ва кумуш ажратиб олардилар. Уддабуронлар хомашёни Олмалиқ кон-металлургия комбинатидан ўғирлашарди, бу хом ашёдан химиявий йўл билан қимматбаҳо металларни ажратиб олишарди ва уларни товламачиларга жуда баланд нархларда пуллашарди. Қўли эгри кишиларнинг бу жинояткорона фаолиятини яқинда милиция ходимлари тўхтатдилар.

Тошкент область ижроия комитети ички ишлар бошқармасининг ОБХССига Олмалиқда валютачиларнинг кенг тарқалган тармоғи ҳаракат қилмоқда, деган сигналлар туша бошлади. Бу группаларнинг ҳар бири муайян иш билан шуғулланарди. Унинг бири кон-металлургия комбинатидан таркибида олтин кўп бўлган материалларни ўғирлар, иккинчи группа бундай материалларни қайта эритар ва тайёр олтинни пуллар, учинчи группа эса уларни харид қилар ва бу материаллардан тиш қопламалари ва қимматли буюмлар ясарди. Оператив группа тузилди. Бу группага бўлим бошлиғи милиция майори С. Тахтин, бўлинмалар бошлиқлари майор М. Турсунхўжаев ва подполковник Ю. Шаламанов, бошқа оператив ходимлар кирдилар. Операцияга ички ишлар бошқармаси бошлиғи, милиция генерал-майори Р. Саитбоев раҳбарлик қилди. Тез орада «кооператив»лардан бирининг изига тушилди. Кечқурун автовокзал олдида қимматли металлни сотиш, харид қилиш операцияси бўлиши аниқланди.

Шу кунги кечки пайт милиция ходимларига ноқулай эди. Қалин қор ёғарди, 20 метр наридаги киши оқ парда орқасидан кўринмасди. Оператив ходимлар қўлга тушириш жараёнига иккита халқа «тўқидилар». Олтинфурушлар ҳам анойилардан эмас эди. Н. Парпиев товар билан борарди. У Пискент районида яшар, «Агропромремонт» базасида омбор мудири бўлиб ишлар, илгари судланган эди. Уни уч нафар шахсий соқчи қўриқлаб борарди. Бу соқчилар ҳар қандай шубҳали қарашларга ёки йўловчиларнинг ғайриоддий туюлган юришларига эътибор берардилар.

Операция иштирокчилари Парпиев атрофидаги халқани бекитамиз деб турганларида у вазиятни тушуниб, шаталоқ отиб қоча бошлади. Фақатгина 300 метрдан кейин унга етиб олинди. Бироқ таъқиб қилинишида олтин йўқ эди. У чопиб бораётган вақтида ундан халос бўлишга улгурганди. Милиция ходимлари участканинг ҳар сантиметрини текшириб чиқдилар. Орадан бир неча соат ўтиб, ярим кечада лейтенант И. Айтматовнинг қувончли қичқириғи эшитилди:

— Қуйилма топилди!

Холис гувоҳлар билан бирга яна олтиннинг иккита «бўлаги» топилди. Учала қуйилманинг жами оғирлиги 1.002,6 грамм бўлиб, 80 минг сўмликдан ортиқ турарди. Парпиевдан кейин унинг ёрдамчилари ҳам қўлга олинди. Улар қуролланган бўлиб, қаршилик кўрсатишга уриндилар. «Жигули»да қўлга олинганларнинг олтинни тортиш учун тарозилари ва тошлари, унинг сифатини аниқлаш учун азот кислотали шишача ва томизғич бор экан. Уларнинг яшаш жойидан кумуш-олтин аралашмалари, қоришмалар ва кукунлар, газ қирқгичлар, кислород ва пропан баллонлари мусодара қилинди. Ўғрилар бу асбоб-анжомлардан қимматли металларни эритишда фойдаланганлар.

Милиция ходимлари катта товламачилик тармоғини фош этишда худди шу тўрт кишидан бошладилар. Узоқ вақт ва тиғиз қидирув олиб борилди. Ягона олий пробадаги «товар» билан бир-бирига боғлиқ бўлган товламачиларнинг учта мустақил группаси фош этилди. Уларнинг ҳаммаси Олмалиқ кон-металлургия комбинатида ҳаракат қилганлар. Бу ердаги мис эритиш заводида составида енгил ва осон ажратиб олинадиган қимматли металлари бўлган маҳсулотни сақлаш бўйича белгиланган талаблар қўпол бузиларди. Масалан, составида олтин бўлган материаллар муҳофаза қилиш воситалари билан жиҳозланмаган хоналарда сақланар ва қайта ишланарди. Бегона кишилар ҳам омборларга бемалол кириб-чиқардилар.

Мис эритиш заводида бўлганимизда уддабурон корчалонларнинг ножўя, ғайриқонуний ҳаракат қилиши учун кўпгина имкониятлар борлигига ишонч ҳосил қилдик. Ўғирлашнинг каналларидан бири бундай: электролиз цехининг ертўласидаги тиндиргичларда мис электролин шлами сақланади. Озгина идроки бўлган киши шу шламдан қўл остидаги воситалар ёрдами билан олтин ёки кумуш ажратиб олиши мумкин. Шундай қилдилар ҳам. Бу шламни челаклаб олдилар ва бўш вақтларида маҳфий жойларга ташидилар. Ертўлада эса қўриқланмайдиган бир неча эшик бор.

Бош «Клондайк» — конвертор переделы участкасининг ўзи-чи? Ишлаб чиқариш технологиясига мувофиқ печлар вақти-вақти билан совутилади ва тўла бузилади. Ҳар бир бўлакда эса кумуш-олтин қолдиқлари ёпишиб қолган бўлади. Инструкция бўйича ўтга чидамли бу девор тортилиши, чўмичга ортилиши ва моддий жавобгар кишилар кузатувида қайта эритиш учун жўнатилиши керак. Заводда эса белгиланган шундай талабларни эслай олмайдилар ҳам. Бу ерда печ бўлакларини қимматли металлардан тозалаш ишларини соқчилик ходимларисиз амалга оширадилар. Комбинатнинг техника контроли бўлими ходимлари мис эритиш заводи цехлари ўртасида қимматли металларнинг ташилиши устидан қаттиқ назоратни таъминламаганлар.

Шунинг ҳаммасини кўриб турган конвертор переделы ходимлари — смена мастери, конверторчи, кран машинисти ва ўтга чидамли девор бўлакларини сортларга ажратиш ва жўнатиш билан бевосита банд бўлган шлам-тўтиё цехининг мутахассислари ўзаро келишдилар ва бешта «КамАЗ»да завод территориясидан составида олтин бўлган 24 тонна материални олиб чиқиб кетдилар ҳамда уни шаҳардан ташқаридаги маҳфий жойга олиб бориб бекитдилар. Бироқ уни қайта ишлай олмадилар. Бу маҳфий жойни ОБХСС оператив группаси топиб олди.

Жиноятчилар деярли ҳеч қандай уринишсиз шлам ва ўтга чидамли ғиштларни ўғирладилар. Улар хом ашёни гаражлар ва томорқаларда, ертўлалар ва ўтовларда бемалол қайта ишладилар. Шундай йўл билан ажратиб олинган қимматли металлни заргарлар ва стоматологлар учун эритдилар. Масалан, олмалиқлик стоматолог врачларнинг бири 205 грамм оғирликдаги иккита олтин қуймасини ўз хохиши билан топширди. Бу қуймаларни у кон-металлургия комбинатидаги фирибгарлардан сотиб олган эди. Ҳаммаси бўлиб ҳозиргача эса товламачилардан умумий оғирлиги 3675 грамм бўлган 16 та қуйма олтин мусодара қилинди.

Ўғирланган ўтга чидамли ғишт мис эритиш заводига қайтарилди. Печ бўлакларини милиция ходимлари назорати остида туну кун бир ойдан ортиқроқ вақтда қайта ишладилар. Мен Тошкент область ижроия комитети ички ишлар бошқармасининг ОБХССида расмий ҳужжатни кўрдим: ўғирланган 24 тонна хом ашёдан салкам 70 килограмм соф олтин ва деярли 692 килограмм кумуш эритиб олинган. Жиноятчилардан мусодара қилиб олинган ва давлатга қайтарилган олтин ҳамда кумушнинг умумий баҳоси 11 миллион 346 минг 192 сўмликдир. Бундан ташқари жиноятчилардан 51 минг сўм нақд пул ва облигациялар, турли хил импорт телерадиоаппаратуралари мусодара қилинди, 7 енгил автомашина ва ҳаммаси бўлиб 60 минг сўмликдан ортиқроқ бошқа буюмлар рўйхатга олинди. 24 киши жиноий жавобгарликка тортилмоқда. Бу фирибгарларнинг исмларини айтмайман (улар кўпчилик), жиноий иш бўйича тергов давом этмоқда.

Афтидан, суд Олмалиқ комбинатида қимматбаҳо металларни қўриқлаш аҳволининг ночорлигига принципиал баҳо беради. Корхона директорининг режим ва қўриқлаш бўйича собиқ ўринбосари Ю. Волошин (ҳозир у «Узбекзолото» бирлашмаси директорининг ўринбосари) қимматбаҳо металларни сақлаш бўйича тармоқ инструкциясининг иккита пунктини ўзбошимчалик билан соддалаштирди. Бу, албатта, талон-торожларга ёрдам беради. Бунинг устига у электролиз цехининг қўриқлаш ишидаги камчиликларни ўз вақтида бартараф этмади, объект ичи пропуск режимини қаттиқ қилмади. Сўнгги ўғирлик — 24 тонна қурилиш чиқиндилари топилгунига қадар комбинатда ҳатто... дарвозалар ҳам бўлмаганлигини тасаввур қилиш қийин. Шунинг учун ҳам хом ашё ортилган «КамАЗ»лар Олмалиқ кон-металлургия комбинати территориясини тўсиқларсиз тарк этаверган.

— Ҳатто ОБХССнинг оператив группаси ўғриларни ушлагандан кейин, — деди Тошкент область ижроия комитети ички ишлар бошқармаси бошлиғи Р. Саитбоев, — мис эритиш заводида маҳсулотни сақлаш бўйича белгиланган тадбирларнинг кишини ғазабга келтириш даражасида бузилганлиги маълум бўлган вақтда комбинат ва завод раҳбарлари В. Сигедин ҳамда И. Гренц билдирилган даъволарни инобатга ҳам олмасдан вазиятни яхшилаб тасвирлашга уриндилар. Фақатгина инкор этиб бўлмайдиган исботларгина уларни лозим тартиб ўрнатиш учун конкрет чоралар кўришга мажбур қилди.

СССР Рангли металлургия министрлиги бўйича бу хусусда буйруқ ҳам чиқди. Шуни айтиш керакки, маҳсулот сақланишининг қўпол равишда бузилиши Рангли металлургия министрлигининг бошқа корхоналарида ҳам кузатилмоқда. Масалан, «Североникель» комбинатида электрон саноатининг составида олтин бўлган чиқиндиларини группа бўлиб талон-торож қилиш содир бўлган эди. «Правда» бу ҳақда ёзган эди. Красноярск университети студентлари Норильск кон-металлургия комбинатининг мис эритиш заводида мис электролит шламини ўғирлаганлар. Новосибирск ва Красноярск рангли металлар заводларида супуриндилар ва чиқиндилар билан бирга қимматли металларни ўғирлашга уринганлар. Бу ерда ҳам ўғирлашнинг сабаблари мансабдор кишиларнинг лоқайдлиги, масъулиятсизлигидир. Шундай бўлишига қарамай, «Главзолото» лом ва чиқиндилар составида бўлган қимматли металларни давлат фондига топширишнинг алоҳида шартлари тўғрисидаги янги таҳрирдаги низомни тасдиқлашни узоқ вақтдан бери судрамоқда.

Олмалиқ комбинатидаги фавқулодда воқеадан кейин унинг маъмурияти тартиб ўрнатишга уриниб кўрди. Ҳатто шлам-тўтиё цехида мис электролит шлами сақланадиган резервуар атрофида тиканли сим пайдо бўлди. Бироқ менга объект бўйича навбатчи керак бўлиб қолди. Уни топиш эса муаммо бўлиб чиқди. Ҳозирча фактлар кўрсатганидек, корхонада ўғирлашлар бўлмаслиги учун кафолот йўқ. Кафолот йўқ жойда эса...

В. АРТЕМЕНКО,
«Правда» мухбири.
(«Правда», 2 июнь).

• *Спорт*

ХАЛҚАРО МУСОБАҚА:

НОМЗОДЛАР КЎРИГИ

Республикамиз пойтахтида спортнинг қизиқарли олимпиада турларидан ҳисобланган сузиш бўйича халқаро мусобақа ўтказилмоқда. Йирик спорт масканларидан бири—Митрофанов номли сув спорти саройининг усти очиқ мармар ҳовузида энг кучли сузувчилар марра сари астойдил интилмоқдалар. Мусобақада Болгария, Польша, Румыния, Чехословакия, Швеция, Югославия, СССР ва республикамиз спортчилари ўзаро баҳслашмоқдалар.

Бундай йирик турнирнинг Тошкентда ўтказилиши бежиз эмас. Республикамиз пойтахти кейинги йигирма йил мобайнида Ўрта Осиёда спортнинг сузиш тури марказларидан бирига айланди. Ўлкамизда сув спорти турлари оммавийлашиб, маҳоратли спортчилар сафи кенгайди. Светлана Бабанина, Наталья Устинова, Сергей Заболотнов ва Лариса Белоконь каби моҳир спортчилар Бутуниттифоқ ва халқаро мусобақаларда маҳорат кўрсатиб, эътибор қозондилар. Халқаро турнир иштирокчиларини СССР сузиш федерацияси раиси — СССР космонавт учувчиси, икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони Виктор Савиных табриклаб, бўлажак олимпиадачиларга муваффақият тилади. Мусобақа кузда бошланадиган олимпиада мусобақаларига номзодларни саралашда ўзига хос кўрик вазифасини ўтамоқда.

Дастлабки баҳсларда сузувчилар юқори натижа кўрсатишга ҳаракат қилишди. Чунончи, юз метрга эркин усулда сузган Г. Пригода 51,43 секундли натижа билан маррада биринчи бўлди. Аёллар ўртасида эса Н. Трифилова муваффақият қозонди. Тошкентлик Сергей Заболотнов эса бу сафар чалқанчасига сузиш баҳс олдидан эркин усулда ҳам машқ қилаётганлигини кўрсатди. Мусобақа мухлисларда яхши таассурот қолдирмоқда.

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг
ТОШКЕНТ ФАРМАЦЕВТИКА ИНСТИТУТИ
1988-89 ўқув йили учун
СТУДЕНТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ
Ўқиш муддати — 5 йил.
АРИЗАЛАР 25 ИЮНДАН 15 ИЮЛГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Аризага қуйидаги ҳужжатлар қўшиб топширилади: ўрта маълумот ҳақидаги ҳужжат ёки ўрта махсус таълим ҳақидаги диплом (асли), иш ёки ўқиш жойидан характеристика, 6 дона фотосурат (3х4 см. ҳажмида), саломатлиги ҳақидаги справка (086/У форма), меҳнат дафтарчасидан кўчирма (иш стажи бўлган кишилар учун), паспорт ва ҳарбий билет (ёки ҳарбий хизматга чақирилиш қоғози) шахсан кўрсатилади.

Ўқишга кирувчилар — химия (ёзма), биология (оғзаки)дан — КОНКУРСЛИ, она тили ва адабиёти (ёзма)дан кириш имтиҳонлари топширадилар.

Институтга конкурсли имтиҳонлар натижаларига қараб қабул қилинади.

Кириш имтиҳонлари — 16 июлдан 5 августгача ўтади.

Институт адреси: 700015, Тошкент шаҳри, Космонавтлар проспекти, 45-уй (метронинг «Ойбек» станцияси).

●

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг
ЎЛКА МЕДИЦИНАСИ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ
эндокринология, болалар эндокринологияси ихтисосликлари бўйича
КЛИНИК ОРДИНАТУРАГА
ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс муддати — 12 июнгача.

Ҳужжатлар қуйидаги адресга жўнатилсин: Тошкент шаҳри, М. Горький проспекти, 56-уй. Телефонлар: 62-27-02, 62-27-13.

●

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг
ПЕДИАТРИЯ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ
вакант вазифаларга
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Бўлим раҳбари (медицина фанлари кандидати), **катта илмий ходим** (медицина фанлари кандидати), **кичик илмий ходимлар** (2), медицина-генетика тадқиқотлари бўлимига;

илмий ходим (2) — педиатрия ихтисоси бўйича клиник ординатурага.

КОНКУРС — 9 июнгача.

Ҳужжатлар институт директори номига қуйидаги адресга жўнатилсин: 700179, Тошкент шаҳри, 2-Чимбой кўчаси, Талант проезди, 3-уй.

●

ҚУРИЛАЁТГАН АНГРЕН КАРТОН ФАБРИКАСИНИНГ ДИРЕКЦИЯСИ

бош технолог, картон ишлаб чиқариш, гофрокартон ва гофротара ишлаб чиқариш цехлари, марказий ремонт устахоналарининг бошлиқлари, инженер технолог, инженер механик, инженер энергетик, контроль-ўлчов асбобларининг инженери, инженер конструктор, инженер экономист, инженер теплотехник ва картон-қоғоз комбинатларида ишлаб тажриба орттирган бошқа мутахассислар; қирқимлаш-тайёрлаш бўлими, ишлаб чиқариш ва картон ҳамда гофрокартонларни қайта ишлаш, гофротара ишлаб чиқариш технологияси ишчиларини

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ.

Ишга жойлашиш учун меҳнат дафтарчасининг нусхаси, диплом нусхаси, таржимаи ҳол, кадрларни ҳисобга олиш бўйича шахсий варақани топшириш лозим бўлади.

ИШГА — ТАКЛИФ ЭТИЛГАНДАН КЕЙИН ЕТИБ КЕЛИНАДИ.

Ишга қабул қилинганларга шаҳар чеккасидан шинам ва қулай квартира берилади, болалар — болалар боғчасига жойлаштирилади.

Бизнинг адрес: 702500, Ўзбекистон ССР, Тошкент области, Ангрен шаҳри, Гулбоғ посёлкаси. Қурилаётган Ангрен картон фабрикаси дирекцияси, кадрлар бўлими.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 8.30 — Янгиликлар. 8.45 — Ритмик гимнастика. 9.30 — Валериан Куйбишев. 10.00 — Спортлото. 10.15 — [illegible] 10.30 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 11.30 — [illegible] 13.00 — [illegible] 13.30 — [illegible] 14.30 — [illegible] 15.15 — [illegible] 15.35 — Хужжатли фильм. [illegible] 17.30 — Кинофильм. 18.30 — Халқаро панорама. 19.15 — Мультфильм. 20.00 — «Қувноқмиз, бахтлимиз, истеъдодлимиз». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Тонги почта. 23.45 — [illegible]

МТ-II. [illegible] — Мультфильм. [illegible] 14.30 — [illegible] 15.15 — Мамлакат [illegible] 17.25 — [illegible]

• *Тинглang, томоша қилинг*

5 ИЮНЬ, ЯКШАНБА

УзТВ-I. 8.30 — «Ассалому алайкум». 10.00 — Телефильм. [illegible] 17.40 — Қўғирчоқ театри [illegible] 18.30 — [illegible] 22.05 — «Бернарда Альбанинг уйи». Бадиий фильм. [illegible] 00.20 — [illegible]

— Санъат гунчалари. 18.30 — Бугун — Жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш куни. 20.00 — Ахборот. [illegible] 21.30 — Время. 22.05 — [illegible] 22.25 — «Автомобиль [illegible]».

УзТВ-II, Душанба. 18.10 — [illegible] 19.00 — [illegible] 19.15 — [illegible] 20.00 — Ахборот. 20.15 — «Қора ва оқ афсунгарлик». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.05 — Абдулла Қаҳҳор. «Тобутдан товуш». Спектакль. 2-қисм.

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. [illegible] 9.15 — Табассум. [illegible] 12.30 — Замонавий халқ қўшиқлари. 13.00 — Ўзбекистон чорвадори. 13.30 — Гулла, яшна, диёрим. 14.00 — Кишлоқ [illegible] 18.15 — Жаҳон атроф-муҳитини муҳофаза қилиш [illegible] 21.15 — Табассум. 22.45 — [illegible] 23.00 — Оқшом тўлқинлари.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.
Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари: 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-61, 33-11-49, 32-54-06.